

3. VERESEGYHÁZ VÁROS KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

(2009-2011)

Veresegyház Város Környezetvédelmi Programja a fenntartható fejlődés jegyében készült el. A település fejlődésének záloga a meglévő környezeti, természeti és kulturális adottságainak fenntartása, ápolása, melynek a jövőben nagymértékű felértékelődése várható.

A Program meghatározza azokat a lehetőségeket, eszközöket és szükséges intézkedéseket, melyek segítségével a környezetminőség romlása megállítható, illetve javítható. A fenntartható fejlődés megvalósítása során törekedni kell arra, hogy a környezetvédelem és a más célú tevékenységek ne egymást akadályozóan, hanem a fejlődés más útjait közösen keresve bontakozhassanak ki.

A Program egyik fontos eleme a takarékos, értékvédő gazdálkodás megteremtése, a természeti erőforrásoknak a következő nemzedékek számára való megtartása. A természeti értékek és a környezeti elemek állapotának javításával kedvezően alakulnak a lakosság életfeltételei is, a település vonzóbbá válik többek között az ökoturizmus számára. Ez sok vállalkozásnak kiegészítő jövedelemforrást, az önkormányzatnak pedig plusz bevételt jelent (idegenforgalmi és iparüzési adó). Általában is vonzóbb a minőségi környezet, hiszen ez a minőségi termékek előállításának feltétele.

3.1. A Program stratégiai alapelvei

A Program végrehajtása során a környezetvédelmi érdekeken túl társadalmi és etikai megfontolásokat is figyelembe kell venni, mely a megóvandó értékeket a gazdasági érdekek elé helyezi. Ez az alfejezet azokat a legfontosabb hazai és nemzetközi környezetpolitikai alapelveket ismerteti, melyek mentén a Program javaslatai megszülettek. Az alapelvek három fő csoportba sorolhatók:

3.1.1. A környezetvédelem legfontosabb alapelve - a fenntartható fejlődés elve

A fenntartható fejlődés az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével.

A Programnak elő kell segítenie a fenntartható fejlődés irányába történő átmenethez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti feltételek kialakulását.

3.1.2. A környezetvédelemben használatos egyéb alapelvek

Az együttműködés elve

Az együttműködés elve egyaránt vonatkozik az emberek és szervezetek közötti kölcsönösségre, valamint a környezettel, a természettel kapcsolatos magatartásra. *Együtt kell működnünk a lételemünket jelentő természettel, meg kell találni azokat a gazdálkodási formákat, amely egyszerre gazdagítja a természeti erőforrásokat és egyszerre gazdagítja az embert.*

Az elővigyázatosság és a megelőzés elve

Az elővigyázatosság és a megelőzés elve, a környezeti ártalmak tudatos elhárítása kell, hogy jelentse mindenfajta környezettel kapcsolatos tevékenység kiindulási alapját. Az elővigyázatosság elve a megelőzéshez képest egy lépéssel előbbre gondolkodik, amennyiben már a károsodás veszélyére vezető tevékenységek megalapozása során el kell kerülni az olyan helyzetet, amely esetleg a következő lépést jelentő, megelőzés alkalmazását követeli meg. *Az elővigyázatosság a tervezés időszakában azt jelenti, hogy vizsgáljuk meg döntéseink környezetre, és ezen belül emberre gyakorolt hatását.* Ennek intézményesült rendszere a környezeti hatásvizsgálat, amely a beruházások viszonylag szűk körére van törvényben előírva, azonban az önkormányzati

döntések, tervek, koncepciók kapcsán is meg kell vizsgálni a környezetre gyakorolt hatásokat. A társadalom széleskörű tájékoztatása a környezet állapotáról fontos eleme a Programnak, mely a prevenció egyik jelentős eszköze.

A megőrzés elve (gazdaszemlélet)

A környezet bármilyen használata, valamint a környezetvédelmi intézkedések során fontos, hogy egyidőben megőrizzük a természeti erőforrások rendelkezésre állását és a környezeti elemek állapotát. Ez a fajta környezethasználat együttműködést igényel a környezetünkkel, amely során a természetet nem forrásnak, hanem társnak tekintjük.

Integrációs elv

Amikor a környezeti problémák okait keressük, azt tapasztaljuk, hogy az egyes részek ezer szálon összefüggnek egymással. Például a hulladék mennyiségének növekedése nem csupán hulladékgazdálkodási probléma, hiszen a hulladék keletkezése összefügg a fogyasztói szokásokkal, a javító szolgáltatások elérhetőségével és minőségével stb. Ezért önmagában egy hulladékgazdálkodással foglalkozó szervezet nem képes elérni a hulladék mennyiségének csökkentését, így sok esetben a hulladék kezelését próbálja megoldani. Ezért *olyan, együttműködésen alapuló, integrált megközelítésre van szükség, amely az okok szintjén is meg tudja fogalmazni a feladatokat.*

Szubszidiaritás elve

A szubszidiaritás elve azt jelenti, hogy a döntéseket azon a szinten kell meghozni, ahol a döntési kompetencia a legindokolhatóbb. A döntéseket a lehető legközelebb kell meghozni ahhoz a közösséghez, akit érinteni fog. A döntéseken túl igen fontos a kezdeményezés, vagyis a város lakói ismerjék fel a környezetükben szükséges tennivalókat, kezdeményezzék annak megváltoztatását és lehetőleg vállaljanak részt a megvalósításban.

Rendszerszemlélet elve

A rendszerszemlélet a fenntartható fejlődés legfontosabb ismérve. Az elv lényege, hogy a problémák egy többszörösen összetett rendszerben összekapcsoltak, ebből következőleg minden probléma számtalan okra vezethető vissza, amelyek között vannak alapvető okok és vannak okozatok. Ennek az elvnek az alkalmazásából következik, hogy *a problémák kezelését egy ok-okozati elemzés mentén szükséges megtenni, és törekedni kell arra, hogy az okokat – a problémák gyökereit – kezeljük.* A társadalmi-gazdasági folyamatok és a környezet ügye összekapcsolt, ezért a környezetvédelmet nem lehet csak ágazatként kezelni.

A felelősség elve

„A környezethasználó felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásáért” (Kv. tv.). Miközben a fenti felelősséget a törvény is kimondja, gyakran találkozunk azzal, hogy a környezethasználó nincs tudatában tevékenységeinek környezeti hatásaival. A Program ezért különös hangsúlyt fektet a különböző emberi tevékenységek okozta környezeti problémák ismertetésére. A környezet védelme érdekében a felelősségre vonás az állam hatásköre, ugyanakkor a helyi közösségeknek joguk van arra, hogy a környezet minőségét negatívan befolyásoló trendek ellen fellépjenek. A cselekvő fellépéshez viszont megfelelő környezeti tudatosság kell, valamint lehetőség arra, hogy az egyén aktívan részt vegyen a róla szóló döntésekben. A Program megvalósításában ezért kiemelt szerepet kapnak a helyi civil szervezetek.

Az erőforrások eltartó-képesség szerinti használatának elve

A fenntartható fejlődés csak a természeti erőforrások eltartó-képesség szerinti használatával valósítható meg. A jelenlegi erőforrás-használatot olyan módon kell csökkenteni, hogy azzal párhuzamosan javuljon az élet minősége. Az elővigyázatosság és a megelőzés elve ebben a feladatban központi szerepet kell, hogy kapjon.

3.1.3. A nyugati országok környezeti, kormányzati tevékenysége alapján példaértékűnek tekinthető további alapelvek:

- *megosztott felelősség,*
- *közös érdekek és koncentráció, programozás,*
- *az átláthatóság biztosítása a tervezés, döntéshozás, finanszírozás, megvalósítás és ellenőrzés során,*
- *kiszámíthatóság a szabályozásban és a finanszírozásban,*
- *esélyegyenlőség biztosítása,*
- *partnerség, adicionalitás, többszörös hasznú intézkedések,*
- *számonkérhetőség, világos célok és mérhető teljesítmények.*

A Program elsősorban a következő szakmai anyagokkal harmonizál:

- Környezeti előretétekintés, stratégia és kulcsmutatók az OECD-ben (2001)
- Az Európai Unió 6. Környezetvédelmi Akcióprogramja (2001-2010)

- Az Európai Unió NATURA 2000 Hálózata
- Az Európai Unió Víz Keretirányelve
- Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégiája
- Nemzeti Környezetvédelmi Program II.
- Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram
- Országos Hulladékgazdálkodási Terv
- Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program
- Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióterv (tervezet)
- Pest megye Környezetvédelmi Programja
- Pest megye Hulladékgazdálkodási Programja
- Veresegyház Város Településfejlesztési Konceptiója
- Veresegyház Város Településrendezési Terve
- Veresegyház és Térsége Hulladékgazdálkodási Terve

3.2. Környezetvédelmi célok, célkitűzések

Jelen fejezetben Veresegyház környezeti állapotértékelése alapján sor kerül a célok, elérendő célállapotok meghatározására, és a szükséges feladatok, intézkedések ismertetésére.

A Program általános célja az emberi élet minőségének javítása a fenntartható fejlődés megvalósításával.

A Program küldetése:

Mivel az emberi élet minőségének javításában a környezet minősége meghatározó feltételként jelentkezik, ezért a Program küldetése:

Az együttműködés fejlesztésén keresztül komplex (rendszerszemléletű) programok kezdeményezése a környezetminőség javítása érdekében.

A Program fő célkitűzése:

A környezeti elemek¹ állapotának megőrzése, illetve javítása és a természeti erőforrások² fenntartható használatának biztosítása.

A fő célok megvalósításának elősegítéséhez egyszerre szükséges horizontális, azaz minden emberi tevékenységet átfogó célokat megfogalmazni, valamint vertikális, azaz egy-egy ágazathoz kapcsolódó probléma megoldását célzó programokat előírni.

A Program horizontális céljai:

- Környezeti érdekek érvényesítése minden döntéshozatali folyamat során

¹ Környezetünk élő (élővilág) és élettelen elemeinek (föld, levegő, víz, ember által létrehozott épített környezet) összessége, továbbá ezek összetevői és egymásba kapcsolódó rendszerei (pl. táj).

² A társadalmi szükségletek kielégítésére felhasználható környezeti elemek, vagy azok egyes összetevői

- Takarékos (az ökológiai eltartó-képességet szem előtt tartó), értékvédő gazdálkodás megteremtése
- A javasolt feladatok, intézkedések megvalósítása során a kulcsszereplők között az együttműködés fejlesztése
- Társadalmi részvétel biztosítása a döntéshozatali folyamatokban
- Környezettudatos szemlélet, gondolkodásmód kialakítása a lakosságban, különös tekintettel az ifjúságra. (A Program sikeres megvalósításához elengedhetetlen kultúra kialakítása.)
- A környezet minőségének javítását elősegítő szabályozási- és támogatási rendszer létrehozása, működtetése
- A környezetvédelmi infrastruktúrák fejlesztése, működtetése
- Az elérhető legjobb technológiát (BAT) alkalmazó ipari beruházások preferálása
- A környezet állapotát bemutató, folyamatosan frissített nyilvános környezeti információs rendszer kiépítése, mely a tájékoztatáson túl a Program sikerességének, hatékonyságának folyamatos vizsgálatát, nyomon követését is segíti

A Program vertikális céljai, illetve 2011-ig teljesítendő célállapotai (→):

- A településszerkezet környezeti szempontú alakítása, megújítása
- A levegőminőség megőrzése, javítása. A kis levegőterhelést jelentő ipari létesítmények preferálása
- Ökológiai szemléletű, fenntartható vízgazdálkodás elősegítése, a felszíni és a felszín alatti vizek terhelésének csökkentése
 - a felszíni vizek minősége a településen ne legyen rosszabb III. osztályúnál,
 - a szennyvízcsatorna-hálózatra legyen rákötvé az összes ingatlan,
 - a tavak cianobaktérium sejtszáma ne haladja meg az 50.000 sejt/ml értéket
 - a tavak Escherichia coli száma ne haladja meg a 900 egyed/100 ml értéket
- A természeti területek állapotának javítása, kiterjedésük növelése
 - a helyi szinten védett területek aránya érje el a közigazgatási terület 1%-át,
 - a természetközeli területek aránya 5%-kal növekedjen,

- a Gödöllői-dombvidék Tájvédelmi Körzeten kívüli az önkormányzati tulajdonú területeken az őshonos fafajú erdők aránya érje el a 15%-ot
- A táj védelme és rehabilitációja: tájhonos erdő telepítése
- A belterületi zöldfelületek méretének növelése (közparkok), minőségének javítása
 - a zöldfelületek aránya érje el a 65 %-ot
- A hagyományos építészeti stílusok és utcaképek megőrzése, védelme
 - az összes védelemre érdemes épület kerüljön műemléki védelem alá
- A lerakásra kerülő hulladékok mennyiségének csökkentése komplex hulladékgazdálkodási rendszer kialakításával, a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése
 - a szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége érje el az 50%-ot
 - a kerti és a háztartási zöldhulladékot a háztartások 30%-a komposztálja
- A közlekedés környezeti terhelésének (zaj, rezgés, levegőszennyezés) csökkentése, a környezetbarát közlekedés részarányának növelése
 - a kerékpárutak hossza érje el a 10 km-t
- Az energiafelhasználás csökkentése és az energiahatékonyság növelése
- A megújuló energiahordozók használatának növelése
 - a termálvízre térjen át a lakosság 5%-a

A Program kiemelt területei és indoklásuk:

◆ *Vízvédelem*

A nem megfelelő vízminőség veszélyezteti a tavak hasznosítását és az emberi egészséget, degradálja (lerontja) a vízi- és vizes élőhelyek állapotát/esztétikai megjelenését, és ezek következményeként visszaveti a turisztikai bevételeket.

◆ *Természetvédelem*

A biológiai sokféleség megőrzése nélkül a megfelelő életszínvonal nem biztosítható. A természeti területek a különböző szabadidős tevékenységek szinterei és jelentős turisztikai vonzerőt jelentenek.

◆ *Hulladékgazdálkodás*

Az egyre növekvő hulladékmennyiség és az illegális hulladéklerakások okozta környezetszennyezés, illetve esztétikai szempontok egyaránt megkövetelik ezen problémakör kiemelt kezelését.

◆ *Környezeti szemléletmód változtatása, a környezeti információk nyilvánossága*

A Program sikerességéhez, illetve hatékonyságának növeléséhez elengedhetetlen a lakosság és a döntéshozók szemléletmódjának formálása, melynek egyik fontos feltétele a környezeti adatok nyilvánossága.

A környezet egyes elemeire lényeges hatással bíró, az önkormányzat feladat- és hatáskörébe tartozó tevékenységi területek, illetve a környezeti elemek alapján a Program az elkövetkező 3 évre foglalja össze a szükséges tennivalókat. Az alfejezetek minden környezeti elemre és környezetgazdálkodási szakterületre kiterjednek, egy szöveges és egy táblázatos részből állnak. A szöveges részben lényegében az állapotfelmérés során feltérképezett környezetvédelmi problémák megelőzésére illetve kezelésére teszünk javaslatokat. A későbbi tervezés és a Program megvalósítása értékelésének megkönnyítése érdekében a feladatokat azonosító kóddal láttuk el, és fontosságuk szerint négy prioritási kategóriába soroltuk:

- **K** – „kötelező” feladatok
- **S** – „sürgős” feladatok
- **F** – „fontos” feladatok
- **E** – „egyéb” feladatok

A táblázatok célja a Program tartalmának integrált, tömör és átlátható összefoglalása. A feladatokat kiváltó okok, hatótényezők, a kitűzött célok és a feladatok rövid ismertetése mellett a határidőket és a résztvevők megnevezését is tartalmazzák.

A környezetvédelmi problémák megoldása hosszú távú, tervezett, tudatos tevékenységet igényel, melyet a Program alapján kidolgozott *helyi rendeletek, intézkedések, jegyzői utasítások* segítségével kell

megvalósítani. A *környezetvédelmi referens* a Környezetvédelmi Program alapján éves Környezetvédelmi Intézkedési Tervet és ennek részeként éves Lakossági Környezetvédelmi Tájékoztatót állít össze, melyekben a különböző környezetvédelmi problémák és ezek megoldására az adott évben kitűzött célok, feladatok kerülnek ismertetésre. A város környezetvédelmi feladatainak megvalósulására a polgármesternek és a jegyzőnek is kiemelt figyelmet kell fordítania. Ebben a Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Bizottságnak – mint döntés előkészítő és véleményező szervnek – jelentős segítséget kell adnia.

A Programban használt rövidítések:

Környv. Bizottság – Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Bizottság
 Oktatási Bizottság – Közművelődési és Oktatási Bizottság
 Társulás – Veresegyházi Többcélú Kistérségi Önkormányzatok Társulása
 KDV-KÖTEVIFE – Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
 KDV-VIZIG – Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
 DINP – Duna-Ipoly Nemzeti Park
 ÁNTSZ – Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat
 DMRV – Dunamenti Regionális Vízmű Zrt.
 Vízgazd. Társulat – Gödöllő-Vác Térségi Vízgazdálkodási Társulat
 ÁESZ – Állami Erdészeti Szolgálat
 GAMESZ – Gazdasági és Műszaki Ellátó Szolgálat
 NTÁ – Pest Megyei Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomás

3.3.A településfejlesztés környezeti szempontú alakítása

A környezet védelme központi szerepet kell hogy kapjon a településfejlesztés során is, mely a fenntartható fejlődés megalapozásához nélkülözhetetlen.

Veresegyház Településfejlesztési Konceptiója és Településrendezési Terve a város további terjeszkedését vetíti előre a termőföld rovására. Veresegyház Településrendezési Terve alapján távlatban min. 6000 fő letelepedésével, illetve több mint 20.000 lakossal lehet számolni, melynek negatív környezeti, társadalmi és pénzügyi kihatásai lehetnek. A belterület lakóövezetében elszórtan meglévő beépíthető területeken kialakítható új lakótelkek száma közel 2000 db. Ehhez jön még hozzá a Ligetek és a Revetek lakóterületek kiépülése, bővülése (kb. 800 lakótelekkel). A 20.000 fő ellentétes a Településfejlesztési Konceptióban foglalt távlati tervekkel, ui. ebben 18.000 fő állandó lakos szerepel. (A népességszám 1990 és 2005 között már megduplázódott).

Hazai tapasztalatok alapján 5000 fő letelepedése min. 1 milliárd forint egyszeri infrastrukturális kiadást (közművek, közintézmények stb.) és évente 350 M Ft működtetési költséget (óvoda, iskola fenntartás stb.) generál, mely az önkormányzat további eladósodását okozhatja.

A környezetállapot romlása (pl. a közlekedés okozta levegő- és zajszennyezés növekedése) már ma is nyomon követhető. Az elmúlt 10 évben az ezer főre jutó személygépkocsi ellátottság 51%-kal nőtt a városban (254-ről 383-ra). Az infrastruktúra fejlesztése nem képes követni a gyors növekedést: a szennyvíztisztító jelenleg kapacitásán túlterhelt, 2007. nyarán a vízszolgáltató DMRV ZRt. pedig ivóvíz korlátozást volt kénytelen elrendelni a térségben. A város terjeszkedésével feléli a természeti területeket, zöldfelületeket (az utóbbi évtizedben 62-ről 55%-ra csökkent arányuk). Problémát jelent, hogy a kb. 100 hektáros Ligetek lakóterületet közcélú zöldfelület (pl. közparkok) létrehozása nélkül alakítják ki.

Az egyes fejlesztések, ipari beruházások előzetes értékelésére a *Fenntarthatósági Mutatószám* módszerének alkalmazását javasoljuk (9. melléklet).

A 18.000 főnél nagyobb lakónépesség a város fenntarthatóságának megalapozását veszélyezteti, ezért a lakónépesség növekedési ütemének lassítására az alábbiakat javasoljuk:

- A Ligeteken kívül új lakóterületek kijelölésének, kialakításának, értékesítésének felfüggesztése,
- Helyi Építési Szabályzat módosítása: a beépíthetőséghez kelljen venni a garázs területét is,
- A beépíthetőség mértékének/lakótelek minimális méretének szabályozása,
- Üdülőterületek lakóterületté minősítésének felfüggesztése.

3.4. Levegőtisztaság-védelmi program

A levegő, illetve porszenyezés csökkentése érdekében gondoskodni kell mezővédő erdősávok, út menti fasorok telepítéséről, a szántóföldek növényfedettségéről (pl. ha a gabonafélék betakarítása után a későbbiekben tavaszi vetésű kultúra kerül, akkor zöldtrágyaként is szolgáló takaró növényzet vetésével).

Az erdősávok, fasorok nemcsak a levegő minőségének javítását, hanem az élőhelyek közötti biológiai kapcsolatot is biztosítják, az élővilág védelmét is szolgálják.

A levegő tisztaságának védelme érdekében a tarló- és gyepterületek égetését az önkormányzatnak, mint illetékes hatóságnak csak a Pest Megyei Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomás által igazolt növényegészségügyi céllal szabad engedélyezni. A tilalom betartását következetesen ellenőrizni kell.

A városban az ipari létesítmények között preferálni kell az elérhető legjobb technológiát („BAT”) alkalmazó cégeket. A településfejlesztés során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a légszennyezéssel járó ipari övezeteket elválasszák az egyéb célú területektől. Így megakadályozható, hogy a lakóterületekre olyan légszennyezés jusson, amely rontja az ott élő emberek életminőségét. A jelentős ipari és szolgáltató egységek emisszió adatait és a kapcsolódó információkat a Nyilvános Környezeti Információs Rendszerben (ld. a 3.13. fejezetet) kell tárolni.

Veresegyház területén – a levegőminőség megőrzése érdekében – a 4/2002. (X.7.) KvVM rendelettel együtt a 21/2001. (II. 14.) Korm rendelet, a 14/2001. (V.9.) KöM-EÜM-FVM együttes rendelete, a 23/2001. (XI. 13.) KöM rendelete, valamint a 10/2001 (IV.19.) KöM rendelete által előírt követelmények és légszennyezési határértékek betartását maradéktalanul biztosítani kell.

Válaszlehetőségek a globális klímaváltozásra helyi szinten

A klímaváltozás társadalmi, környezetvédelmi és gazdasági következményeinek becslése a nagyszámú, bizonytalan tényező miatt gondot jelent. A szélsőséges időjárással gyakoribbá vált árvizek következményei nagyrészt ismertek, de nehéz helyzetbe kerülhet a mező- és az erdőgazdálkodás is. Természetvédelmi szempontból problémát jelenthet, hogy a viszonylag gyors változásokat egyes ökoszisztémák nem képesek követni, így egyes fajok gyorsan elterjedhetnek, míg mások kipusztulnak. Az alkalmazkodás hiánya tehát mind gazdasági-társadalmi, mind természetvédelmi szempontból károkat okozhat.

Sürgető feladat nemcsak országos és regionális, hanem helyi szinten is felkészülni a klímaváltozás várható hatásaira. A klímaváltozás elleni védekezés igen nehéz, mivel sok a bizonytalansági tényező, de a nemzetközi és hazai kutatások/tapasztalatok eredményeire alapozva társadalmi és gazdasági szempontból egyaránt alkalmazkodni kell hozzá. Hasznos információk a klímaváltozásról és a tennivalókról: www.vahava.hu

A jövő fontos feladata a térségben egy levegőtisztaság-védelmi monitoringrendszer (mérő-, észlelő- és ellenőrzőpont) kiépítése, összekapcsolva a közegészségügyi hatások vizsgálatával. A hálózatnak szerves része kell, hogy legyen Veresegyház is, mint a térségi levegőminőséget meghatározó település. A monitoring-rendszernek a legfontosabb légszennyező anyagok (SO₂, NO_x, CO, O₃, C_xH_m, por) mellett a parlagfű-pollen koncentrációját is javasolt mérni. A kapott adatok értékelése során külön figyelmet kell szentelni a környezet-egészségügyi vizsgálatoknak, vizsgálni kell a légúti megbetegedések és a szénanáthás tünetek számának alakulását a légszennyezettség függvényében.

A levegőtisztaság védelmének programja

sorsz.	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ (a megjelölt év utolsó, „folyamatos” határidő esetén az első napja)	RÉSZTVEVŐK
S L001	A légszennyezés veszélyezteti a lakosokat A véderdők élőhelyet biztosítanak a biológiai növényvédelemben fontos szerepet játszó állatfajoknak	A defláció, az erózió és a szálló por mennyiségének csökkentése, a lakosok jobb közérzete és egészségi állapota	Fa- és cserjesorok ültetése a település forgalmasabb útjai mellett Mezővédő erdősávok kialakítása a művelt területek szegélyén és között Ipari-gazdasági területek, szennyvíztisztítótelep körül „zöld gyűrű” kialakítása	Folyamatos (2009-)	Főkertész GAMESZ Vállalkozások
K L002	Egyes lakóterületeken az időszakos levegőtisztaság gondot okoz	A lakosságot érő levegőtisztaság minimalizálása, a problémák megelőzése	Új és meglévő ipari vagy egyéb, légszennyezőanyagot kibocsátó üzemeknél az elérhető legjobb technológia (BAT) alkalmazásának preferálása/elvárása és az uralkodó szélirány figyelembe vétele	Folyamatos (2009-)	Környv. Bizottság
F L003	A folyamatos kontroll hiányzik, pedig ez az önkormányzat és a lakosság közös érdeke a konfliktusok megelőzése végett	Valós helyzetkép	Tájékoztató a jelentősebb termelő és szolgáltató vállalkozások légszennyező anyag emissziójáról	Évente (2009-)	Jegyző KDV-KÖTEVIFE
K L004	Ha nem alkalmazkodunk a klímaváltozáshoz, illetve nem teszünk ellene, akkor nagyobb kár éri a környezetet és a társadalmat	A lakosság felkészítése/környezeti szemléletformálása	A lakosság tájékoztatása a klímaváltozás környezeti, társadalmi és gazdasági káiról és a szükséges tennivalókról	Évente (2009-)	Környv. Bizottság
F	Jogszabályi előírás (Kv. Tv.)	Tájékoztató, környezeti szemléletformálás	A lakosság tájékoztatása a vállalkozások emissziójáról, a gépjármű forgalomról, a levegő minőségéről és környezetegészségügyi hatásairól	Évente (2009-)	Környv. Bizottság ÁNTSZ

L005

3.5. Vízminőség- és talajvédelmi program, vízgazdálkodás

A talajvédelem és a vízminőség-védelem – a köztük lévő kapcsolat miatt – egymástól elválaszthatatlanok, a talaj szennyeződése a vizek szennyezésével, s ezen keresztül az élővilág, illetve az ember veszélyeztetésével is jár.

A *talajvédelem* célja a termőföld termékenységének, minőségének megóvása, fizikai, kémiai, és biológiai romlásának megelőzése, illetőleg elhárítása. Fontos szempont, hogy a gazdálkodási módok a termőhely ökológiai adottságaihoz igazodjanak, ami – a környezet- és vízvédelmi követelményeket is magában foglaló – fenntartható talajvédő gazdálkodás megvalósulását jelenti.

A talaj védelme érdekében a zöldfelületek kiterjedése nem csökkenhet a településen, a földmunkák során kitermelt talajokat elkülönítve kell tárolni, és lehetőség szerint hasznosítani kell.

A *vizek védelme* a felszíni és a felszín alatti vizek minőségi és mennyiségi védelmét jelenti, mely kiterjed a felszíni vizek medreire és partjaira, illetve a víztartó képződményekre is. A vizeket minden olyan behatástól védeni kell, amely azok fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságát, természetes minőségét és öntisztulási képességét hátrányosan megváltoztathatja. A vizek tisztaságának biztosítása, káros hatásoktól való megóvása, a vízszennyezők elleni szankciók alkalmazása, a szennyvízkezelés és a vízkészletek fenntartható használata a vízminőség-védelem legfontosabb feladatai.

A szennyvíztisztító rekonstrukciója, bővítése

Az egyik legégetőbb vízminőség-védelmi feladat a háztartások rákötése a kiépült szennyvízhálózatra, valamint a környezetterhelő szennyvíz-szikkasztás megszüntetése. Ez a felszíni és felszín alatti vizek, a talaj és az élővilág védelmét, illetve a tőrendszer hasznosítási funkcióinak helyreállítását egyaránt szolgálja. Első lépésben a szennyvíztisztító bővítését és korszerűsítését (rekonstrukcióját) kell megtenni, mellyel kapcsolatosan egy Európai Unió pályázat beadása 2009-ben folyamatban

van. A tervek szerint a tisztított szennyvíz befogadója közvetlenül a Folyáspatak lesz. Az esetleges haváriák okozta környezetkárosításának megelőzése érdekében szükséges az Álomhegyi (vész)tároló megépítése. A szennyvíztisztító kapcsán benyújtott Európai Unió (KEOP-) pályázat 1. körben (2008-ban) sikeres volt, 2009. augusztusában várható a második pályázati anyag beadása. 2009. január 1-jével Veresegyház, Szada és Erdőkertes létrehozta a Veresegyház és Környéke Szennyvízkezelő Társulást.

A vizes élőhelyek, illetve a tavak hasznosítási funkcióinak (strandolás, horgászat stb.) biztosítása érdekében igen fontos, hogy a tisztított szennyvíz foszfor-tartalma és bakteriális szennyezettsége a lehető legalacsonyabb legyen. A rekonstrukcióról és a bővítésről további részleteket a 2. melléklet tartalmaz.

A helyi talajterhelési díjról szóló rendelet a lakosságot ösztönzi a szennyvízcsatorna-hálózatra történő rákötésre. A rákötésekkel párhuzamosan fokozatosan meg kell szüntetni a közműpótlókat, a nem vízzáró tárolókat.

A Helyi Építési Szabályzat szerint „*a csatornázott és a csatornázásra kerülő utcákban a csatorna kiépítését követő egy éven belül kötelezni kell az érintett telkeket a közcsontra való rákötésre*”. Az új építmények használatbavételi engedélyének kiadásának előfeltétele a közcsontra-csatlakozás megléte. A tervezett fejlesztések megvalósításához szükséges előfeltételeket (pl. elő-közművesítés) a beruházások megvalósítása előtt biztosítani kell.

A nagyobb volumenű, növekvő mértékű szennyvízkielvezés lehetőségét magában rejtő fejlesztéseket megelőzően (ipari park, lakópark, üzemek stb.), már az elvi engedélyezés, beruházási program szintjén tisztázni kell a települési szennyvíztisztító-kapacitás megfelelőségét, a fejlesztésnek tisztítási hatásokra gyakorolt hatását.

Az ipar vízigényének kielégítése során fel kell támasztani a települési tisztított szennyvíz felhasználásának lehetőségét. A szennyvíztisztítás során keletkező, víztelenített, stabilizált *szennyvíziszap* további kezelése, esetleges hasznosítása szempontjából – itt a leghatékonyabb módszer a zöldhulladékkal való komposztálás lenne – döntő fontosságú a kémiai

analízis előzetes elvégzése az alkalmasság ellenőrzése végett. Egy 2001-ben végzett vizsgálat szerint (Fejér Megyei Növény-egészségügyi és Talajvédelmi Szolgálat) a szennyvíziszap nem tartalmaz határérték felett olyan komponenseket, melyek a mezőgazdasági hasznosítást kizárnák. A közcsatornába – pl. az ipari előtisztítás hiánya miatt – olyan toxikus szennyező anyag, amely végső soron a szennyvíziszap hasznosítását veszélyezteti, nem kerülhet.

Illegális szennyvízbekötések és –ürítések megakadályozása

A szippantást végző vállalkozókat szűrőpróba szerűen ellenőrizni kell az illegális ürítések megelőzése érdekében. (Az illegális ürítések ugyanakkor a leghatékonyabban akkor előzhetőek meg, ha a szennyvíz-szippantó vállalkozás az önkormányzat tulajdonában van.) A kutakat, csapadékvíz-elvezető csatornákat szintén ellenőrizni kell a lakosság általi szennyvízbekötések megelőzése, megakadályozása érdekében.

A talajt és a vizeket érő szennyezőforrásokat fel kell számolni. Minél előbb meg kell kezdeni az illegális szemétkerakók (Pl. Reveteki-láp) felszámolását, mivel ezek a területek szennyezésük mellett vonzzák a további hulladéklerakást is.

Vízrendezési terv

Veresegyház Településszerkezeti Terve rendelkezik egy vízrendezési terv elkészítéséről. Ennek engedélyeztetése során az EU Víz Keretirányelvének előírásait szem előtt tartva a DINP szakvéleményét is meg kell kérni.

A vízminőség-védelem érdekében fontos a város korszerű belvízvédelmének kialakítása is. A belterületi vízrendezésnek a külterület természetes hidrológiai adottságaihoz kell igazodnia, melyhez vízgűjtő alapú, komplex programok kidolgozása szükséges. A különböző jellegű területeket (pl. központ és városszél) eltérő szempontok szerint kell elemezni. A nem megfelelően méretezett és tervezett beruházások egyes területek kiszáradásához, más területek vizesedéséhez, a lakó- és természeti környezet károsodásához vezethetnek. A természetközeli élőhelyek ökológiai vízigényét biztosítani kell.

A Településszerkezeti Terv távlatban zárt csapadékvíz-elvezető rendszer kialakítását tűzi ki célul a burkolt utakkal feltárt beépített, illetve a beépítésre szánt területeken. Ahol erre lehetőség van, ott a nyílt árkos csapadékvíz-levezetést kell meghagyni, illetve ennek megoldását kell alkalmazni. A szennyezett csapadékvizek megfelelő (elő)tisztításáról (hordalék- és olajfogók) gondoskodni kell.

A termálvíz hasznosítása

A Veresegyházon feltárt termálvíz hasznosításának bővítése, a kitermelés növelése nem ajánlott. A termálfürdők – a tradicionális hőforrás-hasznosításoktól eltekintve – vízkészlet-fogyasztó és környezetszennyező jellegűek. Mennyiségi és minőségi károsodások nélkül csak a tartósan utánpótlódó vízhozam hasznosítható. A termálvíz ún. *részlegesen megújuló energiaforrás*, ami azt jelenti, hogy nem áll korlátlan mennyiségben rendelkezésre. A termálvíz túlzott kitermelése az egységes hidraulikai rendszert alkotó vízkészletek mennyiségét oly mértékben csökkentheti, hogy az nem kívánatos folyamatokat indíthat el. Mennyiségi problémák léptek fel az ország több térségében is. (Az utóbbi két évtizedben a talajvízszint-süllyedés hazánk síkvidéki területein elérte a 0,1 m/év-et, a rétegvízszint-süllyedés pedig a 0,1-0,4 m/év-et vízoszlopban kifejezve.)

A veresegyházi termálvíz-kitermelés növelése hozzájárulhat a térségi talajvízszint további csökkenéséhez, mely mezőgazdasági-, környezet- és természetvédelmi szempontból sem kívánatos. A mezőgazdasági földek és a védett lápos területek kiszáradása már ma is kiterjedt területeken okoz problémát a térségben. A Szódrákosi- és Mézes-patakokba kerülő használt termálvíz hő- és sószennyezést okoz, mely károsan hat az élővilágra, a vizekre és a talajra egyaránt. A talajba jutó, ott felhalmozódó sók a talaj minőségét rontják, szikesedési folyamatot indítanak el.

(A termálvíz energetikai célú hasznosítását az Energiagazdálkodási Program tartalmazza.)

Mezőgazdasági eredetű vízterhelés és vízhasználat

A nagy vegyszer-felhasználású kultúrák (pl. kukorica) termesztése helyett a kisebb környezetterheléssel járó, extenzív termesztést kell támogatni.

A mezőgazdasági területek patakvízből fedezett öntözővíz-felhasználását a KDV-KÖTEVIFE engedélyével és a DINP szakmai állásfoglalásával egyezve, a vízfolyás ökológiai adottságait figyelembe véve kell meghatározni.

A veresegyházi tavak rehabilitációjáról a Természet- és tájvédelem c. fejezetben esik szó.

A jövőben a Szódrákosi-patak vízgyűjtőjén vízminőség-mérési, minősítési monitoring-rendszert kell kialakítani és működtetni. A monitorozás fő céljai a szennyezőforrások azonosítása, a vízminőség alakulásának figyelemmel kísérése és a lakosság tájékoztatása. Hosszútávon célszerű a térségben egy talajmonitoring-rendszert is létrehozni.

Vízminőség- és talajvédelmi program, vízgazdálkodás

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K V006	A szennyvíztisztító elégtelen működése veszélyt jelent a tavak vizére és élővilágára, illetve a hasznosítási funkciókra A szennyvíztisztító kapacitásán túlterhelt	A szennyezés megszüntetése, a szennyvíztisztító kapacitásának bővítése és a szikkasztás hatékonyságának növelése	A Veresegyházi Regionális Szennyvíztisztító rekonstrukciója és bővítése	2011	Környv. bizottság KDV-KÖTEVIFE ÁNTSZ NTÁ
2. S V007	Esetleges havária esetén a szennyvíz nem jut a Folyás-patakon keresztül az Ivacsi-tóba A területen jelenleg a homokfalakban fokozottan védett gyurgyalagok és parti fecskék fészkelnek	Környezetszennyezés megelőzése, a helyi élővilág védelme	Álomhegyi véstározó megépítése (a vízi élővilág különféle igénye szerint lassan és hirtelen mélyülő mederrel, szabálytalan partvonallal, a tározó közepén kisebb szigettel) A tározó közelében mesterséges, meredek homokfalak kialakítása a fészkelő madaraknak	2011	Környv. bizottság KDV-KÖTEVIFE ÁNTSZ NTÁ
3. F	A vizeket és a talajt szennyezik az emésztőgödörök	Emésztőgödörök szennyezésének megszüntetése,	A lakosság ösztönzése a szennyvízcsatorna-hálózatra kötésre (rácsatlakozási kedvezményrel stb.)	Folyamatos (2011-)	DMRV

V008		hálózatra kötés növelése			
	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
4. K V009	A vizek szennyezése	A vízszennyezés szankcionálása és megelőzése	A kutak, csapadécsatornák és a szennyvízcsatorna-hálózat szűrőpróbaszerű ellenőrzésével az illegális szennyvízbekötések feltárása, megszüntetése Patak menti területek rendszeres ellenőrzése a szippantott szennyvíz illegális ürítésének megelőzése érdekében	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság DMRV Jegyző Mezőőr
5. K V010	Egyes esetekben a kotrás indokolatlan és vele a patakok élővilága is leromlik. Az önkormányzat részéről az ilyen kiadások nem szükségszerűek	A vízfolyások élővilágának és vízminőségének védelme, kiadások csökkentése	Veresegyház azon patakszakaszainak térképi lehatárolása, ahol az időszakos beavatkozás/kotrás indokolt (házat, művelt területet stb. veszélyeztet) A vízgazdálkodási társulattal kötött szerződés aktualizálása a kijelölt vízfolyás-szakaszok kapcsán, úgy, hogy az élővilág a lehető legkisebb mértékben károsodjon	2010	Környv. bizottság Jegyző
6. F	A csatornává alakított és elsüllyesztett mederben elszegényedett az élővilág A kimélyített meder miatt a víz veszélyesen gyorsan vonul le, és a patak menti rétek kiszáradnak	A patakok és a velük szomszédos élőhelyek közötti élő kapcsolat (elárasztások) visszaállítása Hirtelen áradások veszélyének csökkentése (a patak menti lápos-mocsaras területek nagy mennyiségű vizet képesek felvenni) Természetes, változatos élőhelyek kialakítása az állat- és növényfajok	Patak rehabilitáció: eredeti mederviszonyok és part menti területek helyreállítása olyan vízfolyás szakaszokon, ahol beépített területet és művelt földet nem fenyeget az ár- és belvíz veszély (pl. Reveteki-patak)	2011	Környv. bizottság Civil szervezetek KDV-KÖTEVIFE

V011		számára			
	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
7. K V012	Egyes szennyezőanyagok a szennyvíztisztító megfelelő működését veszélyeztethetik	A szennyvíztisztító üzembiztonságának növelése	Előtisztításra kötelezett és egyéb, jelentős szennyvíz-termelő ipari létesítmények szennyvíztisztításának ellenőrzése	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság KDV-KÖTEVIFE
8. K V013	Szennyező és pazarló vízgazdálkodás	A vízkészletek minőségének és mennyiségének hosszú távú biztosítása A jó ökológiai állapot elérése Természetvédelmi érdekek érvényesítése az ár- és belvízvédelem mellett	Ökológiai vízgazdálkodási Program elkészítése és életbeléptetése a fenntartható vízgazdálkodás megteremtéséért	2011	Környv. bizottság Társulás Civil szervezetek DINP KDV-KÖTEVIFE
9. K V014	Vizek szennyezése a gépjárművek által	A vízszennyezés megszüntetése	Hordalék- és olajfogó műtárgyak kiépítése a csapadékvíz élővizekbe, illetve csatornába történő vezetése előtt a nagyobb forgalmú utak, parkolók mentén	Folyamatos (2009-)	Beruházási Iroda GAMESZ
10. K V015	Jogszabályi előírás	A strandolók tájékoztatása, bizalom erősítése	A fürdőzők tájékoztatása a Malom-tó vízminőségéről (az ÁNTSZ mérési eredményeinek rövid, közérthető bemutatása egy információs táblán, a strandbejáratnál)	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság ÁNTSZ
11. F	A Pamut-tavon a vadfürdőzés konfliktusokat szül a horgászok és a strandolók között és károsítja a környezetet	Kulturált körülmények megteremtése	Tanulmány készítése új szabadstrand kialakításának lehetőségéről a Pamut-tavon	2011	Környv. bizottság Pamut HE GAMESZ Civil szervezetek

V016					
	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
12. K V017	A rossz vízvezetés veszélyezteti az ingatlanokat A földmedrű csatornák alatt a talajvíz elszennyeződik	A megfelelő vízvezetés biztosítása Jobb, könnyebben karbantartható és nem szennyező vízvezetés	A nyílt vízvezető árkok rendszeres tisztítása A nagyforgalmú utak mentén a földmedrű árkok ellátása burkolattal	Folyamatos (2009-)	GAMESZ
13. S V018	A tavak vízminősége hatással van az alattuk elhelyezkedő Malom-tó vízminőségére A Pamut-tavat sok fürdőző keresi fel	A vízminőség alakulásának figyelemmel kísérése	A tavak és a Hínáros-csatorna vízminőségének mérése évente két alkalommal (május, augusztus). Mérendő paraméterek: klorofill-a koncentráció, Coliform-szám	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság ÁNTSZ
14. F V019	A patakok vizét egyes esetekben engedély nélkül használják A vízhozam csökkenése a tavak állapotát rontja	Az illegális locsolás megszüntetése	A patakvízzel locsoló mezőgazdasági vállalkozók engedélyének, vízfelhasználásának ellenőrzése	Folyamatos (2009-)	Jegyző KDV-KÖTEVIFE
15. S V020	Vízpazarlás és ezzel járó többletkiadás	A vízpazarlás megszüntetése és költségmegtakarítás	A takarékos vízhasználat megteremtése közintézményekben (mosdók, WC-k; automatikusan záródó armatúrák beszerelése stb.) Kútvíz használatának ösztönzése locsolás céljára (ivóvíz helyett)	2011	Környv. bizottság Civil szervezetek
16. E V021	Az új szennyvíztisztító tisztított szennyvize megfelelő minőségű lesz	A szennyvíztisztító üzemeltetési költségének csökkentése	A tisztított szennyvíz közvetlen felhasználási lehetőségeinek vizsgálata ipari célra (pl. Kistréti Iparterület) és hasznosítása	2011	Környv. bizottság
17. E	A vizek (és a természeti környezet) további terhelése nem tartható fenn	Tiszta, egészséges környezet és termékek A talaj termékenységének	Kemikáliák és műtrágyák helyett természetes módszerek propagálása: biológiai védekezés, zöldtrágyázás, szerves trágyázás (komposzt, istállótrágya),	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Civil szervezetek

V022	növelése	másodvetés	

3.6. Természet- és tájvédelem

A természetvédelem az élő és élettelen természeti értékek és azok rendszereinek megóvását és fennmaradását szolgálja. Egyik fő célja a biológiai sokféleség (a biodiverzitás) és a tájképi gazdagság megőrzése, amelynek alapja a természetes és természetközeli élőhelyek működőképes állapotban történő megóvása. Ezzel érvényre jut egy fontos feladat, a természeti folyamatokban rejlő információk megőrzése is.

„A természetmegőrzési politika kiemelkedően fontos szempontja, hogy a természeti környezet az ember (társadalom) egészségi állapotának kondicionálója, alkotóerejének forrása, megújulásának közege.” (I. Nemzeti Természetvédelmi Alapterv)

Tájvédelem

A belső erőforrások legfontosabb tényezői a táj és a természeti környezet értékei, melyek gondozása és védelme emberi tevékenységet igényel. A természetvédelem eredményessége igazán a természeti, társadalmi és gazdasági tényezőket egyaránt magába foglaló tájvédelem szintjén biztosítható. A térségben – így Veresegyházon is – a fejlesztések egyik fő iránya kell hogy legyen a táj, és a hozzá kötődő fajgazdag állat- és növényvilág megőrzése, rehabilitációja, az élőhelyek bővítése. Ennek érdekében el kell érni, hogy a művelés alól kivett területek aránya ne növekedjen, illetve hasznosításuk ne okozza a természeti értékek pusztulását, a környezeti elemek állapotának romlását.

A jelenlegi természeti adottságoknak megfelelő (a természeti területek számát és állapotát nem veszélyeztető) gazdálkodási- és területhasznosítási módokat támogatni kell. Természetátalakítással járó beavatkozások (lecsapolás, meliorálás stb.) kizárólag a természeti területek rehabilitációja, rekonstrukciója érdekében engedhető meg. A természeti területek (természetközeli erdő, szárazgyep, láp, mocsár, tavak, patakok stb.) állapotát megőrizni, illetve javítani kell, jelenlegi kiterjedésüket pedig lehetőség szerint bővíteni kell. A szántó- és parlagterületek rovására

növelni kell az erdők és a gyepek (szárazgyepek, lápok, mocsarak) kiterjedését. Az ismertetett feladatokat Tájgazdálkodási, -védelmi és -rehabilitációs Program keretén belül kell megvalósítani

A térség területét érintő három alapvető feladatrendszer (közterület-gondozás, agrár-környezetvédelem, vidékfejlesztés) szorosan kapcsolódik egymáshoz. Egy Tájgondnoki Hivatal létrehozását javasoljuk, amely mindhárom funkció ellátását egy helyen, de a kistérség egészére biztosítja, lehetőséget teremtve a szakemberek és a civil szféra szoros együttműködésére.

Javasoljuk a térségi szinten 2003-ban megkezdett Tájdinamikai Modell (VÉP) aktualizálásával kialakításának folytatását. Ennek megalapozására 2003-ban természeti- és környezetvédelmi állapotfelmérést végeztek (élőhely-térképezés és szennyezőforrások feltárása). Az alapot jelentő négy (környezeti, tájképi, természeti és földhasználati) adatbázis integrálása európai szintű környezet- és tájgazdálkodást tehet lehetővé. A kistérség élővilágának digitalizált katalógusa és térképe, illetve az előállított lista és rangsorolás alapján meghatározásra kerülhetnek azok az engedélyezett és tiltott tevékenységek, fejlesztések, melyek betartatásáról/betartásáról az önkormányzatok hivatottak gondoskodni. A térinformációs rendszeren (adatbázison) alapuló modell egyik fő célja az egyes térségfejlesztési projektek tájgazdálkodási hatásvizsgálata, a döntések szakmai előkészítése, megalapozása. A modell segítségével előre jelezhető/becsülhető lesz a különböző térség- és településfejlesztési döntések várható (negatív vagy pozitív) hatása.

Településfejlesztés

Lakó- és gazdasági területek

Veresegyház hatályos Településfejlesztési Konceptiója szerint „a városnak nem érdeke a lakóterületek növelésének gyorsítása”, ugyanakkor jelenleg (2009-ben) is intenzíven folynak a parcellázások, a Kísrét utcai Iparterület bővítése pedig napirenden van. „A területfelhasználás és a

beépítés intenzitásának mértéke tovább fog növekedni” – áll a koncepcióban.

A természeti értékek védelme érdekében a településszerkezet környezeti szempontú alakítása elengedhetetlen feladat. A településrendezési terv törvény által előírt egyeztetését végre kell hajtani. A természet- és tájvédelmi érdekek érvényesítése céljából a Duna-Ipoly Nemzeti Park vonatkozó szakvéleményét messzemenőig figyelembe kell venni. Nem megengedhető, hogy a védett, illetve védendő területek közigazgatási, illetve a gazdasági fejlesztés áldozatává váljanak.

A településszerkezet – bár nem környezetvédelmi kategória – komoly hatással van a környezeti terhelések mértékére. A növekedő, szétterülő településszerkezet gerjeszti a közlekedési igényt, értékes természeti területeket élhet fel. Veresegyházon jelentős számban található kihasználatlan telkek (kb. 2000 db.).

A város térszerkezetének alakításakor általános szempontként kell kezelni azt, hogy a terjeszkedés előtt először a belterület kerüljön fejlesztésre.

A területek művelési ágának átminősítése során az önkormányzatnak a természet-, táj- és környezetvédelmi hatóságok (DINP, KDV-KÖTEVIFE) szakvéleményét figyelembe kell venni. A Településszerkezeti Terv környezeti szempontú alakítása jellemzően nem forrásigényes, inkább a környezettudatos szemlélet meglétét feltételezi.

A településfejlesztés során figyelembe kell venni a természeti területek megőrzését. Lakó- és gazdasági területek kialakítása elsősorban természet- és tájvédelmi szempontból értéktelen területeken (pl. szántók, gyomos parlagok helyén) javasolt. A település déli részén (a Laposokon) elterülő gazdasági-kereskedelmi terület a Laposközi-rét védelme érdekében tovább nem bővíthető.

Veresegyház Helyi Építési Szabályzata szerint „Új területhasználat, beruházás esetén az engedélyezés feltétele a környezeti adottságok, továbbá a változással várható környezeti hatások vizsgálatának elvégzése és e vizsgálatok és értékelésük csatolása az engedélykérelemhez” [67. § (3)].

A 20/2001. (II. 14.) sz. kormányrendelet a *környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységek körét* szabályozza. Amennyiben Veresegyház

közigazgatási területén e rendelet hatáskörébe tartozó tevékenységet terveznek végezni, úgy meg kell kérni a környezetvédelmi engedélyt a Közép-Duna-Völgyi Környezetvédelmi Felügyelőségtől.

Mezőgazdaság

A természeti adottságok, az agroökológiai potenciál és a környezetvédelmi szempontok figyelembevételével dolgozták ki a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programot (NAKP), amely 2002-ben került teljes kihirdetésre. Az NAKP a versenyképes árutermelésre kevésbé alkalmas mezőgazdasági területek fenntartását szolgálja előre megállapított összegű, hektáronkénti kifizetésekkel (kompenzációval). Az NAKP horizontális és zonális programokra tagolódik, melyekből az előbbiek az egész ország területére érvényesek. Veresegyház adottságait figyelembe véve a horizontális programok közül a következők feltételrendszere illeszkedik:

- tájgazdálkodás,
- ökológiai- (bio-) gazdálkodás,
- integrált zöldség-, gyümölcs- és szőlőtermesztés,
- extenzív gyepgazdálkodás állattartási kötelezettség mellett,
- mintagazdaság kialakítása.

A tájgazdálkodással kapcsolatos lehetőségeket javasolt a leghamarabb kihasználni, mely a tájkép és a természeti területek megőrzését szolgálja. Veresegyház adottságai folytán alkalmas arra, hogy egy tájgazdálkodási mintagazdaságot hozzanak létre területén.

A javasolt Tájgondnoki Hivatal egyik feladata a kistérség organikus termelésének koordinálásával tájspecifikus termékek létrehozása, minőségellenőrzése, marketingje és értékesítése a kistérségen kívül és a kistérségbe látogatók számára.

Az NAKP rendszere az agrár-környezetvédelmi intézkedések megvalósítása során felmerülő többletköltségeket, illetve jövedelemkiesést kompenzálja.

Háromkategóriás földhasználati zónarendszer

Veresegyházon és a térségben is a környezeti elemek megóvását célzó mezőgazdasági szerkezet kialakítását javasoljuk. A korábban kialakított *háromkategóriás földhasználati zónarendszerrel* (VÉP Táj kultúra Program) a természetvédelmi-, mezőgazdasági-, illetve kettős meghatározottságú területeket határolták le. A három alapvető agroökológiai kategória jelentősen eltérő fejlesztési stratégiát kíván. A védelmi és extenzív agrárterületek különleges kezelése a multifunkcionális mezőgazdálkodás elsődleges terepe.

Kettős meghatározottságú területek

Az ún. kettős meghatározottságú területek elsősorban az agrárkörnyezeti, a szociális, foglalkoztatási és egyéb vidékfejlesztési programok, valamint a jó minőségű, tájspecifikus termékeket előállító termelési tevékenységek célterületei. Az ide tartozó földeken gyepezés/vagy erdőtelepítés, esetleg a szántóhasznosítás folytatása javasolt, mindegyik esetben extenzív hasznosítással.

Természetvédelmi meghatározottságú területek

A védelmi meghatározottságú területeken a tájhasználatot, a mezőgazdasági fejlesztéseket elsősorban a védelmi szempontoknak kell alárendelni, mivel az átlagosnál érzékenyebben reagálnak a külső behatásokra (pl. nem szabad a talaj termőképességét és szerkezetét rontó talajműveléssel és szermaradványokkal veszélyeztetni a vízkészletet és az élővilágot. Az itt gazdálkodók területei egyaránt megfelelnek a mezőgazdasági területek erdősítési EU-s támogatás-típusoknak, valamint – az EU által is támogatott – NAKP Gyepgazdálkodási Célprogram feltételeinek is (pl. a rossz minőségű szántók gyepezése meghatározott állatlétszám mellett).

Javasolt mezőgazdasági tevékenység az élővilág- és tájképvédelmi szempontok érvényesítésére a természetvédelmi meghatározottságú területeken:

- táblaszegélyek gyommentesítése (kaszálása),
- vízvezető árkok tisztítása, kaszálása,
- mezővédő erdősávok és fasorok ápolása, telepítése,
- a nem legeltetett gyepek kaszálása, vagy legeltetés pl. szürkemarhával (a becserjésedés, illetve a gyomnövények visszaszorítására),
- a belvizes foltok kivonása a termelésből, vagy a nedves talajt, időszakos vízállást kedvelő fajok (pl. kocsányos tölgy, magyar kőris) telepítése,
- az erodált területeken, nagyobb lejtésű domboldalakon lévő, nehezen művelhető szántók gyepezése.

Fontos feladat a természeti értékek, a biodiverzitás hosszútávú megőrzését és fenntartását biztosító hagyományos gazdálkodási rend (halgazdálkodás, erdészeti, legeltetés, kaszálás) és az ehhez kapcsolódó érdekeltségi rendszer bevezetése. Az NAKP segíti a környezeti szempontokat is figyelembe vevő gazdálkodás térhódítását. Támogatja az integrált növény- (zöldség-, gyümölcs- és szőlő-) termelést, az ökológiai gazdálkodást, a gyepterületek, a vízi és vizes élőhelyek megfelelő hasznosítását, valamint a környezetbarát állattartás kialakulását. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium ezen tevékenységeket folytató gazdálkodókat pályázat útján közvetlen támogatással is segíti. A Táj kultúra Programban különböző adatbázisok szintéziseinek speciális csoportjai alapján lehatárolták a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program lehetséges célterületeit. Veresegyházon 1600 ha esik a potenciálisan támogatható területek közé, melybe élővilág-védelmi szempontból 1312 ha (81%), talaj-, víz- és élővilág-védelmi szempontból 288 ha (19%) tartozik.

A természeti adottságokhoz alkalmazkodó *tájfenntartó gazdálkodás* keretein belül környezetkímélő, extenzív erdészeti és mezőgazdasági tevékenység valósulhat meg. Ide tartozik a szántók legelőkké való átalakítása, őshonos hazai háziállat-fajták (pl. szürkemarha, managalica sertés) tartása. Ezen ősi fajták mellett, hogy fontos genetikai erőforrások, alapját képezhetik a hagyományos gazdálkodás fenntartásának, egyben kézenfekvő eszközei a természetes élőhelyek természetvédelmi kezelésének, megőrzésének. Az új legelők fenntartása az eltartóképességet szem előtt tartó, extenzív állattartás keretein belül valósulhat meg. A térség területei az NAKP-ban előírt legeltetési gazdálkodás 0,5-

1,2 szamosállat/ha feltételének felelnek meg. Veresegyház új Településszerkezeti Terve rendelkezik a tanyagazdálkodás és az üzemi jellegű állattartás lehetőségének biztosításáról.

A parlagterületek, a nagyon alacsony termőképességű talajok és az egyéb feltételek miatt (pl. belvizes terület) akadályoztatott területek gyepesítését, erdősítését az NAKP és az EU is pályázati úton támogatja. A művelési ág-váltás elve, hogy a kevésbé jó minőségű szántók gyepesítésével, takarmánytermő-területté való átalakításával megteremthető a környezetbarát állattartás alapja, és növekedik a táj diverzitása (sokfélesége). A Térségi Földhasználati Zónarendszer a veresegyházi mezőgazdasági területek 91%-át (800 ha) jelöli meg potenciális gyepterületként.

Az extenzív művelés alatt álló és az alá kerülő területeket az Érzékeny Természeti Területek Rendszerébe sorolják (ezek éppen a hagyományos gazdálkodási módoknak köszönhetően alakultak ki az évszázadok során).

Az utóbbi két évtizedben – nagyrészt az önkormányzat földvásárlása miatt – háttérbe szoruló *kiskerti gazdálkodás* támogatandó, fenntartandó. A veresegyházi piacon továbbra is meg kell adni a lehetőséget az őstermelők által előállított helyi termékek (zöldség, gyümölcs, tojás stb.) árusítására. Javasolt néhány, már régen elfelejtett gyümölcsfajta visszatelepítése. Az ősi fajták ellenállóságuknál fogva (kevés vegyszer- és öntözésigény) a hagyományos kiskerti művelésbe jól beilleszthetők.

A természeti környezet legkisebb terhelése a környezet- és egészségkímélő (vegyszermentes) *bio- (öko-) gazdálkodás* térnyerésével biztosítható, mely eladható termékeket állít elő (zöldségek, gyümölcsök, gyógynövények, fűszerek stb.). Figyelembe kell venni ugyanakkor, hogy a talaj- és természeti adottságok jobban megfelelnek a fűszer- és gyógynövénytermesztésnek, mint a nagyobb vízigényű zöldségtermesztésnek. Előbbieket esetében a térség legnagyobb felvásárlója a vácegresi székhelyű Rózsahegyi Kft., mely biztos értékesítési lehetőséget kínál.

Növelni kell az intenzív művelésű szántók és gyümölcsösök átalakítását. Ezekben a területeken extenzív- és biogyümölcsösök létrehozása javasolt. A gyümölcsösökben el kell érni a sorközök füvesítési arányának növekedését. Javasolt egy Biogazdálkodási Oktató Központ és

Tankonyha kialakítása térségben (pl. Csomádon). A mintagazdaság célja a biogazdálkodás bemutatása az általános iskolások és az érdeklődő gazdálkodók számára.

A térségben előállított helyi, „speciális” termékek (pl. aszalványok) jelentősen növelhetik a mezőgazdaságból élők jövedelmét (idegenforgalom stb.). A biogazdálkodás, a bioélelmiszerek igen ígéretes exportpiacot jelentenek már ma is, hiszen az ilyen termékek 90 százaléka exportra kerül.

Hazánk biogazdálkodóinak jelentős részét tömörítő Biokultúra Egyesület (1024 Budapest, Kitaibel Pál u. 4.) szívesen ad tájékoztatást az érdeklődő gazdálkodóknak. Az ökológiai gazdálkodás ellenőrző- és tanúsító szervezete a Biokontroll Kht. (Postacím: 1535 Budapest, Pf. 800).

Mezőgazdasági meghatározottságú területek

Veresegyház – adottságai miatt – nem alkalmas intenzív mezőgazdálkodási tevékenységre, ezért kizárólag mezőgazdasági meghatározottságú zónát nem jelöltek ki.

Itt érdemes szót ejteni az Európai Unió által támogatott „*energianövények*” közül az ún. energiafűvek intenzív termesztéséről, illetve hasznosításukról. Ezeknek – a sok esetben génmanipulált – növényeknek a termesztése nem ajánlott, mivel közép- és hosszútávú kísérletek híján igen nagy környezeti kockázatot hordoznak magukban. Az energiafűvek más fűfélék beporzásával genetikai szennyezést okozhatnak, mely fajok eltűnéséhez vezethet. Mára hazánk több pontján bizonyított, hogy ezek a növények a mezőgazdasági táblákról kivadultak. Esetleges agresszív elterjedésük a természeti területek élővilágának elnyomását, pusztulását okozhatja (elég csak arra gondolni, hogy pl. a parlagfű milyen megállíthatatlanul terjed az irtóhadjáratok ellenére is).

Természetvédelem

Az Európai Unió Göteborgi Nyilatkozata kimondta, hogy a biológiai sokféleség csökkenését meg kell állítani 2010-ig.

Az EU ambíciózus célkitűzésére tett intézkedések hatékonyságát, sikerességét csak akkor lehet értékelni, ha ismerjük a jelenlegi természeti

állapotokat, a biodiverzitás aktuális szintjét. Ezért a *Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akció Program* szellemében az első lépés a táji-, természeti állapotfelmérés kell hogy legyen.

A Veresegyház és Térsége Fejlesztéséért Kkht. megbízásából 2003-ban elkészültek az első jelentések a térség élőhelyeiről, illetve természeti területeiről. Ezen adatokat aktualizálni kell. A helyi védelemre javasolt veresegyházi területeket a környezetállapot értékelése során ismertettük. A védetté nyilvánító rendeletben meg kell határozni a védett természeti területre vonatkozó kezelési módokat, korlátozásokat és tilalmakat, valamint ha szükséges, a védőterületeket.

Az EU Víz Keretirányelvének előírása szerint legkésőbb 2015-ig el kell érni a felszíni vizek „jó ökológiai állapotát”.

A tavak, patakok természetközeli partjait a vízminőség és a vízi élőhelyek védelme érdekében meg kell őrizni. A vízépítési munkálatok során a természetkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni.

A Településszerkezeti Terv térképlapja *új tavak kialakítását* javasolja többek között *az országosan védett Malomközi-rét TT-en és a Reveteki-láp TT-en*. Amennyiben a tavak kialakítására degradált, gyomos területeket jelölnek ki, természetvédelmi szempontból hasznos lehet, ui. az élőhelyek változatossága ezzel nőhet. Természetközeli foltokat és védett természeti értékeket a beavatkozás nem veszélyeztethet.

A természeti értékek védelmében nagy hangsúlyt kell fektetni a terjeszkedő inváziós növényfajok (szárazgyepben: selyemkóró, nedves gyepben: magas aranyvessző stb.) visszaszorítására.

Az ún. NATURA 2000 területeket az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) sz. Kormányrendelet jelölte ki hazánkban. A rendelet rögzíti az európai jelentőségű természeti területek, az ún. NATURA 2000 területek élőhely-típusainak, a vadon élő növény- és állatfajok élőhelyének megőrzéséhez és a biológiai sokféleség fenntartásához szükséges szabályokat. Továbbá biztosítja a kijelölés alapjául szolgáló természeti állapot, és az azt létrehozó, illetve fenntartó gazdálkodás feltételeit. Magyarország területének kb. 20%-át fedik le ezen védett területek.

Veresegyház szomszédságában található a Veresegyházi-medence NATURA 2000 terület (Mogyoród és Szada közigazgatási területén). A veresegyházi önkormányzat által 2009-ben vásárolt szürkemarha gulya takarmányozása, legeltetése kapcsán a NAKP-tól lehet pályázat útján támogatáshoz jutni. A NATURA 2000 terület egyes élőhely foltjainak legeltetése, kaszálása kifejezetten előnyös a természeti értékek megőrzése szempontjából.

A NATURA 2000 területeken tilos engedély nélkül olyan tevékenységet folytatni, vagy beruházást végezni, mely a terület védelmi céljainak megvalósítását akadályozza.

A NATURA 2000 területre, ha az külön jogszabály alapján védett természeti terület, a védetté nyilvánító jogszabály rendelkezéseit kell alkalmazni.

Veresegyházi Ökológiai Hálózat

Veresegyházon létre kell hozni a Veresegyházi Ökológiai Hálózatot, melynek elemei egyaránt tartalmaznak védett és nem védett területeket. Az alább ismertetett táblázat további bővítése ajánlott.

A Veresegyházi Ökológiai Hálózat javasolt elemei			
Magterületek	Magterületek védőzónái	Ökológiai- és zöldfolyosók, „lépő kövek”	Rehabilitációs területek
Pamut-tó – Szadai-láprét	Fenyves1 (a Pamut-tó mellett)	Szódrákosi-patak és mellékágai	Szódrákosi-patak mentének egyes szakaszai (Mézes-völgy stb.)
Ivacs-láprét	Fenyves2 (az Ivacs-láprét mellett)		
Malom-tó	Hínáros (tó) Kocka-tó	Folyás-patak és mellékágai	Medve-láp
Egervári-láp (északi terület)	Fenyves3 (az Egervári-láptól nyugatra)		Laposközi-rét
Gödöllői-dombvidék TK	Gödöllői-dombvidék nyugati (belterülettel szomszédos) oldalának erdősége	-----	Egervári-láp déli része Reveteki-láp és homokpuszta

A magterületek jellemzői, funkciói:

Jelentős természeti értékeket képviselő, országos jelentőségű természetvédelmi területek, melyek a többi természeti terület fajforrásai (állatok migrációja, magok terjedése). Ezeken a területeken csak korlátozott (engedélyhez kötött) hasznosítás (pl. nádvágás) folyhat.

A mag- (puffer-) területek védőzónáinak jellemzői, funkciói:

Ezek a területek (pl. erdők) a magterületeket védik a közvetlen emberi hatásoktól (pl. szennyezéstől).

Az ökológiai- és zöldfolyosók, a „lépő kövek” jellemzői, funkciói:

A lineáris (ökológiai- illetve zöldfolyosók) a flóra és a fauna terjedését, vándorlását biztosítják a természeti területek és a belterületi zöldfelületek között. A folyosókat akadályok (pl. autóutak) nem szelhetik át, ezeket át kell hidalni. A fajok terjedését „lépőkövek” (élőhely-foltok) láncolata is biztosíthatja, amennyiben azok nem helyezkednek el túl távol egymástól.

Rehabilitációs területek jellemzői, funkciói:

Ide tartoznak azok a degradált (pl. részben elgyomosodott) természeti területek, amelyeknek regenerációja emberi segítséggel elősegíthető.

Az országos és a helyi jelentőségű védett természeti területek állapotát, élővilágát a Program ideje alatt monitorozni kell. Az előbbi eset a DINP, az utóbbi pedig az önkormányzat feladata. A rendszeres felmérésekkel a természetközeli élőhelyek állapotváltozása nyomon követhető, a természet- és tájvédelmi intézkedések hatásai és eredményessége elemezhető lesz.

Élőhely rehabilitáció

A Szódrákosi-patak és tavainak rehabilitációja a vízminőség javítása és a természeti értékek megőrzése (=a turizmus alapjainak megtartása) végett igen fontos feladat. A Malom-tó 2009-2010-es rehabilitációja mellett sort kell keríteni a Pamut- és az Ivacs-tavak helyreállítására is. Lévéni fiatal tavakról van szó, medrük kevésbé iszapolódott fel. Ezért nem az iszap eltávolítása, hanem az idegenhonos halfajok (amur, busa, törpeharcsa) lehalászása/ritkítása az elsődleges cél. A vízminőség javítása és a halszaporulat növelése érdekében szükséges az egykori hínárvegetáció (érdes és sima tócsagaz, békatutaj) visszatelepítése is. Donorterületként erre a Hínáros-csatorna alkalmas, azonban nem szabad a vízből a teljes hínárvegetáció 50%-ánál többet kivenni. A Tavirózsa Egyesület a 2006-ban a Pamut-tó Szada felőli végén, a Fenyves oldalán egy kb. 1200 m²-es vízfelületet kerített el (Rehabilitációs Mintaterület), ahol az amur lehalászását követően sikeresen telepítettek be hínárnövényzetet. E mellett az egész tavon egyszeri busalehalászás történt. A tó ökológiai állapotának

javulását jelzi, hogy 2009-re már szemmel láthatóan több halivadék volt a tóban, mint a korábbi évtizedben.

A rehabilitációs feladatok megvalósítása során figyelembe kell venni elsősorban az őshonos és az inváziós fajok vándorlásának és terjedésének lehetőségét/veszélyeit az élőhelyek között.

Információk a biológiai iszapmentesítésről

Hazánkban az utóbbi években terjed az állóvizek biológiai (baktériumokkal történő) iszapmentesítése (beoltása). Ez a módszer a szivattyúzással szemben sokkal kisebb költséggel megvalósítható, azonban vannak szakmai hiányosságok, melyek miatt az eljárás vízi ökoszisztémákra gyakorolt hatásáról még nem rendelkezünk elegendő információval, ezért alkalmazása jelenleg még nem javasolt. Fontosabb problémák:

- a vízi élővilágra (pl. a halak táplálkozására, szaporodására, a makrozoobentonra, vízminőségre) gyakorolt hatását még nem elemezték teljesszűrésűen és hosszabb távon tudományos módszerekkel,
- a bakteriális oltóanyagot használó cégek nem adnak kellő mélységű felvilágosítást arról, hogy az oltóanyag milyen összetevőkből áll, és a baktériumokat milyen módon tenyésztették ki (pl. génmanipuláció alkalmazásával),
- nem állnak rendelkezésre átfogó, egzakt tudományos vizsgálatok/publikációk a módszer vízi élővilágra gyakorolt hatásáról.

Nem tudható, hogy az országosan védett Malom-tó élővilágára milyen hatással lehet az ilyen típusú beavatkozás, ezért fontos az elővigyázatosság, a kevés rendelkezésre álló információ miatt jelenleg javasolt a módszer alkalmazásának elkerülése. Az említettekhez hasonló kételyeket fogalmaztak meg a VITUKI Kht-nak, a BME-nek, az MTA Limnológiai Kutatóintézetének és az MTA Dunakutató Állomásának neves szakértői.

A korábban említett rehabilitáció (lehalászás és hínártelepítés) az algásodás csökkenését, ezzel a feliszapolódás mérséklődését, hosszabb távon pedig az iszapmennyiség csökkenését fogja eredményezni. Összegezve: a biológiai iszapmentesítés a veregyházi tórendszeren nem javasolt, illetve nem indokolt.

A tavak és a kialakítás előtt álló Álomhegyi-tározó vízminőségének javítására, természetes öntisztulási folyamatainak segítésére természetkímélő módszer lehet természetes anyagokból előállított mesterséges úszólapok telepítése [Balogh M. (1982): Eljárás felszíni vizek eutrofizációjának megakadályozására. 133994. lajstromszámú magyar szabadalom 1-6.].

Az ökológiai hálózat elemei közül elsősorban a védett lápterületek rehabilitációjára kell sort keríteni.

Horgászati hasznosítás

A tavak természeti adottságainak megőrzésével a jelentős gazdasági-társadalmi hasznot hozó öko- (vízi-, horgász-, lovas-, kerékpáros- stb.) turizmus alapjai biztosíthatók. Az ökoturizmus a tömegturizmussal szemben egy fenntartható alternatívát kínál, és arra ösztönzi a helyi lakosságot, hogy őrizze meg a település turisták számára is vonzó természeti környezetét, egyedi kultúráját, életformáját, készítse tovább hagyományos termékeit és gazdálkodjon hagyományos módon.

A tavakon csak természetkímélő, a bölcs (többcélú) használat elvét szem előtt tartó halgazdálkodási hasznosítás folyhat. Az extenzív halgazdálkodás kisebb terhelést jelent a vízi ökoszisztémára, így hosszútávon biztosíthatók a horgászat (és a strandolás) feltételei is. A haltelepítések a természetközeli tavakba kizárólag őshonos fajokkal történhetnek (Természetvédelmi törvény, 14. §).

Telepítésre javasolt őshonos halfajok: ponty, compó, csuka, süllő, aranykárász, vörösszárnú keszeg, sügér, lesőharcsa stb. (Őshonos halfajokat is tenyésztő hazai cégek a H és H Carpio és a Haltermosz Kft.)

A terhelések csökkentése érdekében a halétel korlátozása/tiltása szükséges és az ökológiai adottságok ismeretében meg kell szabni az évente telepíthető maximális halmennyiséget és a telepítések gyakoriságát is. Az intézkedések következménye, hogy javul a halállomány összetétele, növekszik a horgász- és ökoturizmus.

Erdősítés

Veresegyházon növelni kell az erdősültséget, és ezen belül is a tájhonos erdők arányát. A Térségi Földhasználati Zónarendszer a jelenlegi mezőgazdasági területek 9%-át (80 ha) jelölte meg potenciális területként erdőtelepítésre (ezek a kettős meghatározottságú területek). Az erdősítések és erdészeti beavatkozások tervezésekor figyelembe kell venni a termőhelyi adottságokat, az ökológiai és természetvédelmi szempontokat.

Természetes és természetközeli területekre (lápra, mocsárra, nádasra stb.) erdőtelepítés, illetve ezeken a területeken tavak kialakítása nem engedhető meg. A szántók és gyomos parlagterületek azonban jó lehetőséget nyújtanak e célra. A jelenlegi erdők döntő hányada tájidegen ültetvény (akác- és fenyőerdő), melyek ökológiai értéke minimális. A nem őshonos, tájidegen fajok ültetését a továbbiakban meg kell tiltani. Az erdőtelepítések során törekedni kell ökológiai folyosók, hálózatok kialakítására.

A más célú hasznosításra kijelölt erdőterületek hasznosításának előfeltétele a csereerdősítés megoldása. A csereerdősítések, erdőtelepítések helykijelöléséről a Helyi Építési Szabályzat-tervezet rendelkezik.

Az új, tájhonos, vagy legalább őshonos fajokkal telepített erdőkben természetszerű erdőgazdálkodást kell végezni. A telepítések előtti teljes talaj-előkészítést és az erdőfelújítások előtti tuskózást, tolólapozást a lehető legkevesebb helyen, és csak indokolt esetben szabad alkalmazni. A telepítések során törekedni kell a tájidegen erdők fokozatos lecserélésére

és a természetközeli fajösszetételű és -szerkezetű, elegyes állományok kialakítására.

Turizmusfejlesztés

2000-ben készült el Veresegyház település- és idegenforgalmi fejlesztésének koncepciója (Rosivall 2000), mely komplex állapotfelmérés alapján számos javaslatot tesz a korszerű, fenntartható turizmus megteremtésére. A tanulmány szerint a település több mint 60%-a rendelkezik idegenforgalmi vonzeróval.

A tavak környékén a vízparti gépkocsi közlekedést, parkolást korlátozni kell. A nomád, ellátatlan turizmus nem engedhető meg, csak létesítményekkel ellátott és felügyelt, gondozott forma, a létszámhatárok megállapításával és betartásával. Fontos, hogy a tartózkodások előre bejelentett módon, foglalással, a terület terhelhetőségének figyelembevételével történjenek.

Természet- és tájvédelem

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K T023	A tavak állapotromlása az élővilágot, a turisztikai és horgászati hasznosítást egyaránt veszélyezteti	A természeti értékek megőrzése, a vízminőség javítása, iszapképződési folyamat lassítása	A Malom-tó rehabilitációjának befejezése: gátfelszedés a Malom- és a Kocka-tó között A Pamut- és az Ivacsi-tó rehabilitációja: amur- és busaállomány lehalászása, tájhonos hínárvegetáció visszatelepítése A Hínáros déli negyedéből a felhalmozódott iszap kikotrása	2010	Környv. bizottság Horgász egyesületek GAMESZ Civil szervezetek
2. K T024	Jogszabályi előírás alapján a Településrendezési Tervnek a Környezetvédelmi Programhoz kell illeszkednie	Fenntartható településfejlesztés megteremtése	A Településrendezési Terv környezetvédelmi szempontú felülvizsgálata	2011	Környv. bizottság
3. K T025	Az ikra- és ivadékfaló törpeharcsák miatt a tavak halállománya szegényes	A természetes halszaporulat növelése és ezáltal a telepítési költségek csökkentése	Törpeharcsa csapdázás a Pamut-, Ivacsi-, Kocka- és Malom-tavakon, illetve a Hínáros-csatornában	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Horgász egyesületek GAMESZ
4. K T026	Nem megfelelően biztosított a természeti, táji értékek megőrzése	A természeti értékek és a táj védelme	Védett és védelemre érdemes természeti és táji értékek feltérképezése (botanikai és zoológiai vizsgálatok stb.) Helyi természetvédelmi területek kijelölése, tájékoztató táblák kihelyezése és kezelési tervek készítése	2011	Környv. bizottság Civil szervezetek Jegyző DINP

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
5. K T027	A természeti értékek fenntartásához szakszerű kezelés és monitorozás szükséges A monitorozást a helyi természetvédelmi rendelet írja elő	A védett élőhelyek állapotának megőrzése, javítása	Helyi jelentőségű védett természeti területek monitorozása és kezelése (gyomkaszálás stb.)	Folyamatos (2009-)	Kistérségi Tájgondnoki Hivatal GAMESZ DINP Civil szervezetek
6. K T028	A természeti területek emberi hatásra (pl. útépítések) egyre jobban elszigetelődnek egymástól, mely a fajok kipusztulásához vezet Önmagában a védett területek nem elegendőek a természeti értékek megőrzéséhez	Az állat- és növényfajok terjedésének biztosítása, a biológiai sokféleség (biodiverzitás) megőrzése	Ökológiai hálózat kijelölése, kialakítása	2009	Környv. bizottság DINP Civil szervezetek
7. K T029	A mezőőr bérének és juttatásainak 50%-át az állam megtéríti A helyi szinten védett területek védelme az önkormányzat feladata (Termv. tv. 63. §) A károkozások ellen a védelem közösen hatékonyabb	A védett területek a felügyelése, természetkárosítás megelőzése, szankcionálása	A meglévő mellett plusz egy mezőőr alkalmazása A mezőőrök, a polgárőrség, a polgári természetőrök és a rendőrség közötti együttműködés kialakítása Együttműködés a védett területek tulajdonosaival és kezelőivel	Folyamatos (2009-)	Kistérségi Tájgondnoki Hivatal Civil szervezetek Jegyző DINP Földtulajdonosok Biztonsági szervek

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
8. K T030	A tervezett fecskendőgyár kapcsán földmunkálatok történtek, melyet követően a terület rendezetlen maradt	Az erózió és a defláció megszüntetése	A Csonkástól nyugatra eső terület rekultivációja (sitthalmok elhordása, a terület lefedése talajjal)	2009	Környv. bizottság KDV-KÖTEVIFE
9. K T031	Szervezetlen tájgazdálkodás, a táj állapotának és teljesítőképességének romlása Természeti területek kis aránya	Természetkímélő, tájfenntartó gazdálkodás megteremtése Tájvédelem és tájrehabilitáció	Tájgazdálkodási, védelmi- és rehabilitációs Program készítése és megvalósítása (A Térségi Földhasználati Zónarendszer alkalmazása, a természeti adottságoknak megfelelő művelési ágak elterjesztése, a tájhonos erdők és a gyepterületek arányának növelése stb.)	2011	Környv. bizottság Kistérségi Tájgondnoki Hivatal Civil szervezetek DINP KDV-KÖTEVIFE ÁESZ
10. K T032	Vannak védendő természeti emlékek a településen	Egyedi értékek megőrzése	Természeti emlékek, például egyedi növények (magányos vagy idős fák stb.) feltérképezése, védetté nyilvánítása	2011	Jegyző DINP Civil szervezetek
11. F T033	Az erdők fafaj összetétele és területi eloszlása kedvezőtlen	A tájkép és az élővilág gazdagítása, a település levegőjének védelme A defláció és az erózió megelőzése	Erdőtelepítés tájban honos fákkal	2008	Környv. bizottság Főkertész Civil szervezetek ÁESZ
12. K T034	Természeti értékek, területek pusztulása, gyomosodása	A természetközeli gyeptársulások degradációjának elkerülése	Száraz gyepek, lápok, mocsarak (védett és védelemre érdemes élőhelyek) természetvédelmi kezelése (kaszálás takarmányozási célra is, legeltetés) A szürkemarha gulya legeltetésének biztosítása az arra alkalmas élőhelyeken	Folyamatos (2009-)	GAMESZ Civil szervezetek KDV-KÖTEVIFE DINP

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
13. E T035	Kis ökológiai értékű erdők	A biodiverzitás és az őshonos élővilág védelme	Az önkormányzati tulajdonú tájidegen faültetvények (fenyvesek, akácosok) fokozatos felváltása őshonos, tájra jellemző fajokkal	Folyamatos (2007-)	Környv. bizottság AESZ
14. E T036	Az intenzív mezőgazdasági termelés a talajvizet, a felszíni vizeket és a természeti környezetet károsítja 2009-ben az önkormányzat tulajdonába került egy szürkemarkarha gulya	A környezetminőség javítása, a kemikáliák használatának visszaszorítása Minőségi termék-előállítás és feldolgozás, biogasztronómiai szolgáltatás megjelenése	Tájgazdálkodási Mintagazdaság létrehozása (extenzív- és biogazdálkodás népszerűsítése stb.)	2011	Környv. bizottság Kistérségi Tájgondnoki Hivatal Civil szervezetek DINP
15. F T037	A génmanipulált élelmiszerek egészségügyi kockázata nem kellően tisztázott, ezért fontos az elővigyázatosság Európa szerte több mint 4500 önkormányzat csatlakozott már	A GMO-mentes mezőgazdasági tevékenység megőrzése Egészségvédelem	A város csatlakozása a GMO-mentes településekhez	2010	Környv. bizottság
16. F T038	Nincs kihasználva Veresegyház ökoturisztikai potenciálja	Az ökoturizmussal kapcsolatos infrastruktúra fejlesztése	Túraútvonalak, kerékpárutak, kirándulóhelyek, magasmegfigyelők, madárlesek, pihenőhelyek, tanösvények, erdei tornapályák építése, kialakítása A menedékház (Hegyek) felújítása A fentiekhez kapcsolódóan, ill. a természeti területeken tájékoztató táblák kihelyezése, ökoturisztikai tárgyú leporellók terjesztése	2011	Környv. bizottság Városfejlesztési Bizottság Civil szervezetek DINP GAMESZ

3.7. A belterületi zöldfelületek növelésének és megóvásának programja

Az önkormányzatnak a közterületek állapotának javítását és a város egységes arculatának megteremtését kiemelten kell kezelnie. Az új lakóterületeken biztosítani kell a funkcióhoz szükséges közterületeket és zöldfelületeket (erről a Településfejlesztési Konceptió is rendelkezik). A parkok állapotának és minőségének romlását megakadályozandó és a parlagon heverő belterületek parkosításának megoldására ki kell dolgozni egy *Városi Zöldfelületi Konceptiót*, amely pontos program szerint, egységes szerkezetben rögzíti a közterület-fenntartás feladatait. A tervnek tartalmaznia kell az éves fenntartási feladatok teljes és részletes listáját, ezzel lehetővé téve a szakmailag indokolt feladatok ellátásához szükséges költségek pontos meghatározását. Rögzítenie kell a lehetséges fejlesztéseket, az erre szánt pénzüsszegek nagyságát és biztosításának módját.

A koncepció leglényegesebb elemei: a település közterületeit fel kell újítani, a közlekedésből eredő levegő- és zajszennyezés, illetve a porterhelés csökkentése érdekében újabb zöldfelületeket kell létrehozni (ezek megvalósítása részben már folyamatban van a Fő téri rehabilitáció keretén belül).

Növelni kell a település zöldfelületeinek nagyságát és növényzettel való fedettségét (Településszerkezeti Terv-tervezet). A zöldfelület-felújítások és új zöldfelületek létesítése esetén a legkisebb gondozási költséggel és a leghosszabb élettartammal rendelkező, betegségeknek ellenálló őshonos és/vagy tájfajta telepítését kell alkalmazni (a HÉSZ ajánlása alapján). A nagyobb zöldfelület városképi, esztétikai és egészség-megőrzési jelentősége is nagy.

Javaslat közparkok, sétálóutcák kialakítására

„Wesselényi Park”

Közpark kialakítására potenciális helyszín a Wesselényi utca, a Hármaskút utca és a vasúti sínek által közrezárt terület (a Harmatoktól

nyugatra), melynek megmaradt, félgömbalakú hamvasfűz bokrokkal díszített rétje megkapó szépségű.

„Mézes-park”

A Mézes-völgy közel 10 ha-os területének kertépítészeti tanulmányterve a közelmúltban készült el (Kesselyák 2003). A tanulmány egy színvonalas, ökológiai szempontokat is szem előtt tartó közpark kialakítását teszi lehetővé a Budapesti út és a Mogyoródi út között.

„Malom (-tavi) sétány”

A tóstrand és környezete sürgős rehabilitációra szorul. A Találkozó utján a strandkerítés elbontását követően egy sétáló utcát javasolt létrehozni.

A fentiekén túl a zöldfelületek növelésére a Laposközi-dűlő fel nem töltött része és a Szódrákosi-patak menti parlag- és mezőgazdasági területek, illetve a reveteki lakóterülettől északnyugatra fekvő földek egyaránt alkalmasak.

Kiemelt szerepet kell, hogy kapjon az óvodák, iskolák, egészségügyi és közigazgatási intézmények és környezetük parkosítása, fásítása. A parkok kerítését sövényből javasolt megvalósítani. A felújításba és a parkosításba be kell vonni a civil szervezeteket és a lakosságot is.

Az utcai fasorokat, sorfákat védeni kell, fontos feladat a fakivágási engedélyezés szigorú betartása. Az útmenti zóldsávok védelme (gépjármű-behajtó, rakodó- és parkoló felületek engedélyezése szigorú feltételek mellett), és a növényállomány előregedéséből eredő minőségromlás felszámolása szintén fontos feladat. (A fák indokolatlan kivágása és a fapusztulás ökológiai és gazdasági szempontból egyaránt káros. Egy idős fa hiányát csak kb. 125 fiatal fa képes pótolni!)

A település belterületének összefüggő zöldfelületei (zöld folyosói) a külterület természeti területeivel (ökológiai folyosóival) kapcsolódva egy

szerkezeti egységet alkotva (ökológiai hálózat) biztosítják az állatok, növények migrációját, terjedését így az élővilág természetes változatossága bizonyos mértékig a városon belül is jelentkezhet. A folyamatos térbeli kapcsolat a település átszellőzése, arányos tagolása szempontjából is kiemelt jelentőségű. *Ahhoz, hogy a város biotópként (állatok, növények élőhelyeként) önfenntartó maradjon, felületének 60-70%-ban biológiailag aktívnak, a csapadék befogadására alkalmas talajúnak kell lennie.* Célként ezt az arányt kell kitűzni az újonnan beépítésre szánt területek esetén is. A város legelőnytelenebb adottságú részein sem lehet a zöldfelületek aránya 40% alatt.

Várostervezéskor a következő klimatikai igényeket kell figyelembe venni:

- friss levegő városba áramlásának elősegítését,
- a városterület felmelegedésének csökkentését,
- és a levegőszennyezés csökkentését.

Fontos szempont, hogy a friss levegő áramlásának útjába ne emeljenek épületeket, és a városszéli zónában a laza építkezési forma legyen jellemző.

A „Fásszárú növények védelméről” szóló 346/2008 (XII. 30.) Korm. rendelet előírása alapján 2010. november 1-jétől belterületen az úttest kivételével csak olyan síkosság-mentesítő anyagot lehet használni, amely a növényeket nem károsítja

A belterületet övező erdőknek azért van nagy jelentőségük, mert a nappal hőmérséklet-különbség alakul ki a város és az erdő között. A városban a felmelegedő levegő felszál, majd a hűvös, tiszta levegő az erdőterületek felől a

városba áramlik. Éjszaka viszont a rétek, legelők hűlnek le erősebben, ezek még az erdőnél is jobb szállítói a friss levegőnek. Megfelelő nagyságú erdő- és rétterületekkel (főként a külterületeken), valamint az építkezésekkel (az uralkodó szél által átjárható településszerkezet) kialakítható az ún. *klimajavító szél*. A város szivóhatása mellett fontos szerepük van a lankás területeknek, dombblejtőknek is. A növényzettel borított lejtőkről a hűvösebb levegő leáramlik a városba.

Az utóbbi két évtizedben egyes nyugat-európai országokban (pl. Ausztriában) egyre terjed a települési zöldfelület növelésének egy sajátos módja: a lapos tetejű házak, intézmények tetejére – megfelelő szigetelés után – gyeptet, bokrokat, sőt fákat telepítenek. Az így kialakított tetők mellett, hogy jelentős esztétikai hatással bírnak és kedvezően befolyásolják a települések klímáját, levegőminőségét, a házak belső tereit a nyári időszakban hűvösebben tartják, így az ott lakók, illetve dolgozók közérzetére is jótékonyan hatnak.

Részletes tanácsadással az Ökoszolgálat (Budapest) szolgál. Érdemes tájékoztatni a helyi lakosságot erről a különleges módszerről.

A belterületi zöldfelületek növelésének és megóvásának programja

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K Z039	Nincs átfogó elképzelés a zöldfelületek fejlesztésére, kezelésére	A város zöldfelület-gazdálkodási irányvonalának kijelölése, tervszerű fejlesztési lehetőség megteremtése	Városi Zöldfelületi Koncepció elkészítése	2011	Környv. bizottság Főkertész Civil szervezetek
2. K Z040	A város egyes részein kevés a közcélú zöldfelület	Zöldfelület-növelés, ill. a szabadidős tevékenységek infrastruktúrájának megteremtése	Városliget, illetve sétány és pihenőpark kialakítására területek kijelölése, tervek készítése és megvalósítása	2011	Környv. bizottság Főkertész Főépítész DINP GAMESZ
3. K Z041	A gépkocsik tönkreteszik a gyepet, a közelben rendelkezésre áll egy murvás parkolóhely	A gyep és a park védelme	A Japán-Magyar Barátságliget (a Pamut-tó közelében a patak mentén) lezárása lebetonozott akácfacölöpökkel a parkoló gépjárművek előtt	2010	GAMESZ
4. K Z042	Egyes településrészekben a zöldfelületek kis aránya	A településkép és a mikroklíma javítása	Utak, utcák, terek fásítása, sövények és lágyszárú növények telepítése (mellékutcákba gyümölcsfák ültetése) Emlékfa(sor) ültetése	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Főkertész GAMESZ Civil szervezetek
5. K Z043	A bolygatott (építési) területeken, a mezőgazdasági földeken és a parlagterületeken helyenként jelentős az allergén növények mennyisége	Allergiás fenyegetettség csökkentése	Allergén növények (parlagfű stb.) irtása	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság GAMESZ Civil szervezetek

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
6. S Z044	A jelenlegi kezelési szint nem elegendő	A zöldfelületek állapotának javítása	A zöldfelületek rendszeres kezelése, fenntartása (különös tekintettel a Fő téri növényzet csepegtetési öntözésére)	Folyamatos (2009-)	Főkertész GAMESZ
7. S Z045	Lakossági igény	A zöldfelületek növelése oly módon, hogy a lakosok magukénak érezzék azt, vigyázzanak rá	A „Virágos Veresegyházért” c. lakossági tudatformáló növénytelepítés/mozgalom folytatása	Évente (2009-)	Főkertész Civil szervezetek
8. S Z046	A téli sózás a fákat és a gépjárműveket is károsítja (korrózió) A szóró gépjárművek a keskenyebb utcákban a kertekbe szórják a síkosság-mentesítő anyagot	A zöldfelületek megóvása, a károk csökkentése	Környezetbarát és körültekintő síkosság-mentesítés az utakon és a járdákon (pl. homok, kőzúzalék) és a lakosság ösztönzése hasonló célból	Folyamatos (2009-)	GAMESZ Civil szervezetek

A településfejlesztés során a településszerkezet hagyományos jellegének megtartása, a hagyományos építészeti stílusok és utcaképek megőrzése és helyi értékvédelmi területek létrehozása kiemelt feladat kell hogy legyen. Figyelembe veendő, hogy a régi, műemléki jellegű városrész vagy objektum nem semleges környezetben álló múzeumi tárgy, hanem az élő város szerkezeti eleme. A hirdető berendezések szabályozását Műemléki és Városkép-védelmi Rendeletben kell szabályozni. A városban továbbra sem engedhető meg az óriásplakátok elhelyezése.

A település megújítása, kulturális örökségének megőrzése, ápolása egyszerre szolgálja az itt élő népesség, valamint az idelátogató turisták érdekeit, közérzetjavító és gazdasági haszna (pl. falusi turizmus) egyaránt tapasztalható.

A műemlékvédelem a *fenntartható használat* szellemében kell hogy megvalósuljon. Ez a védett kulturális örökség olyan módon történő használatát jelenti – ide értve a kármegelőző és kárcsökkentő tevékenységeket is –, amely nem haladja meg a szakmailag indokolt mértéket és nem vezet az örökség elemeinek állapotromlásához, így biztosított fennmaradásuk a jelen és jövő nemzedékek számára.

A műemlékek felújítására, fenntartására, valamint használatára és vagyonkezelésére vonatkozó legfontosabb előírásokat a 2001. évi LXIV., a kulturális örökségről szóló törvény foglalja össze. A törvény megállapítja, hogy

- a kulturális örökség védelme közérdek, a védelem érvényesítése, megvalósítása együttműködési kötelezettséget jelent minden érintett, így az állam és a szakhatóságok mellett a tulajdonosok, vagyonkezelők és használók részére is (5. §),

3.8. A települési és az épített környezet védelme

- a műemlékeket eszmei értékhez méltó módon, a védelem alapját jelentő tárgyi értékelemeket nem veszélyeztetve kell használni, azaz a használat (és a használattal járó felújítások) során meg kell őrizni az alkotórészeket, a tartozékokat és a berendezési tárgyakat (43. §).

Veresegyházon a Szabadság utcában és a Fővegen lévő hagyományos lakóterületeken külön értékvédelmi vizsgálatot kell lefolytatni. Az eredménytől függően a művi értékek védelme érdekében *az értékeket védelem alá kell vonni*. A Településszerkezeti Terv rendelkezik a védelem elveinek, céljainak érvényesíthetőségét elősegítő szabályozás kidolgozásáról és a régészeti értékek védelméről a Helyi Építési Szabályzat keretein belül. A Helyi Építési szabályzat előírásokat tartalmaz a hagyományos homlokzatszínezés és tetőfedési anyagok, színek alkalmazásáról is.

Az országos műemléki védelem alatt álló építmények építési hatósági ügyeiben az Országos Műemlékvédelmi Hivatal illetékes eljárni.

A védett és a védelemre érdemes objektumok listája a 2.2.5. fejezetben található, a belterületi zöldfelülettel kapcsolatos feladatokat a 3.7. fejezet ismerteti.

A települési és az épített környezet védelme

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K É047	Több értékes, védelemre érdemes épület, terület található a településen	A településkép javítása és a turisztikai vonzerő növelése	Műemléki és Városkép-védelmi Rendelet és Terv életbeléptetése (helyi értékvédelem megteremtése: régi településszerkezet védelme, védendő építmények, objektumok feltérképezése, állapotleírása, kezelési tervek készítése)	2011	Környv. bizottság Városfejlesztési bizottság Főépítész Jegyző Civil szervezetek
2. K É048	A strand és környezete a város egyik legértékesebb területe, mely jelentős idegenforgalmi potenciállal rendelkezik A tó rehabilitációjával nőni fog az idegenforgalmi kereslet	A strand egykori vonzerejének visszaállítása	A strand és környezete rendezése (az egykori Tavirózsa Panzió felújítása vagy megvásárlása és lebontása, kerítés lebontása, szabadstrand és sétáló utca kialakítása stb.) (Javasolt a strand és épületeinek megjelenését az 1930-as évekhez hasonlóan megtervezni)	2011	Városfejlesztési bizottság Főépítész GAMESZ
3. E É049	Veresegyház Turizmusfejlesztési Stratégiájának javaslata	Turisztikai vonzerő növelése, környezeti szemléletformálás	Az egykori vízimalom újjáépítése a Malom-tó gátján (a vízenergia hasznosításával elektromos áram előállítás, a megújuló energiákkal kapcsolatosan állandó kiállítóhely létrehozása)	2011	Városfejlesztési bizottság Környv. bizottság
4. S É050	A városrészek esztétikai és funkcionális szerepének javítása	Kultúrált környezet kialakítása	Minőségi településkép- és téralakítás (játszóterek, parkolóhelyek stb. kialakítása)	Folyamatos (2009-)	Városfejlesztési bizottság Főépítész
5. F É051	A településképet rontják a rendezetlen területek	A településkép javítása	Rendezetlen területek helyrehozása, hasznosítása (pl. az egykor tervezett akkumulátorgyár nyomai)	2008	Főépítész Városfejlesztési bizottság
6.	A graffiti terjedőben van (pl. vasútállomás)	Az esztétikai rombolás megelőzése	A műemlékek és egyéb épületek graffiti (falfirka) elleni védelme	Folyamatos (2005-)	Városfejlesztési bizottság

F É052	épülete)	Graffiti „üzésére” felületek kijelölése	Jegyző Biztonsági szervek

3.9. Hulladékgazdálkodási program

A hulladékgazdálkodásnak, mint a környezetgazdálkodás egyik kiemelt szakterületének elsődleges célkitűzése a hulladékok által okozott környezeti kockázat minimalizálása. A kockázat mértéke a keletkező hulladékok veszélyességének mértékétől, mennyiségétől, fizikai megjelenési formájától, valamint a hulladékkezelés módjától és megbízhatóságától függ. A megfelelő színvonalú hulladékgazdálkodás alapvetően meghatározza a települési környezet tisztaságát, amelynek biztosítása az egyes helyi önkormányzatok feladata.

A környezetért és a jövőért felelősen gondolkodó társadalom értékítéletének sorrendje – az Európai Unió vonatkozó irányelveivel és a magyar hulladékgazdálkodási törvénnyel összhangban – a következő:

Mivel az a legjobb hulladék, ami nem képződik, ezért legfontosabb

- 1. a hulladék keletkezésének megelőzése*
- 2. az újrahasználat*
- 3. az újrahasznosítás*
- 4. és végül a környezetkímélő ártalmatlanítás a prioritási lista utolsó eleme.*

A hulladékgazdálkodás jelenlegi problémáinak gyökerét nagyrészt a hulladék-intenzív gazdasági berendezkedésben és a fogyasztási szokásokban kell keresni. Sajnálatos tény, hogy a jelenlegi finanszírozási források a hulladéklerakók építését általában előbbre helyezik a szelektív gyűjtés megvalósításánál.

A hulladékgazdálkodás célkitűzései:

- a köztisztasági helyzet javítása
- a szelektív hulladékgyűjtés és -hasznosítás előmozdítása
- a hulladékgyűjtés, -szállítás és -ártalmatlanítás körülményeinek javítása

- az ellenőrizetlen hulladék-elhelyezés és az illegális lerakók kialakulásának megakadályozása
- ideiglenes (környezetszennyező) hulladéklerakók felszámolása
- a környezetkárosító-hatású anyagok mennyiségének csökkentése a kommunális hulladékban
- a hulladéklerakó üzemeltetési idejének növelése.

A települési szilárd és folyékony hulladékokkal kapcsolatos feladatok megoldásában nagy szükség van az érintett felek – az önkormányzat, a lakosság, a gazdálkodók, illetve a fogyasztók és a szolgáltatók – közötti együttműködésre, amelynek kereteit az önkormányzat hivatott rendezni. A 2000. évi XLIII. tv. a hulladékgazdálkodásról írja elő a helyi vagy térségi hulladékgazdálkodási terv elkészítését. A 2005-ben elfogadott térségi hulladékgazdálkodási terv elavult, ezért szükséges annak felülvizsgálata, illetve teljes átdolgozása.

A Veresegyházon keletkező hulladékok lerakással történő ártalmatlanítása csak az előírásoknak megfelelő, hulladékkezelési engedéllyel rendelkező hulladéklerakóba szállíthatók. A hulladékok begyűjtését és szállítását is csak környezetvédelmi engedéllyel rendelkező szervezet végezheti.

A *kommunális és termelési hulladékok* okozta környezetterhelés gazdaságosan *komplex hulladékgazdálkodási rendszer* kialakításával csökkenthető a térségben. Ebben lehetővé kell tenni, hogy a keletkező hulladékok túlnyomó része a lehető legrövidebb úton és legrövidebb időn belül megfelelő kezelésre kerülhessen. Folyamatosan csökkenteni kell a lerakásra kerülő hulladékok mennyiségét, melynek egyik, az önkormányzat által is alkalmazható hatékony eszköze a *hulladékok szelektív gyűjtése és újrahasznosítása*. A szerves hulladék mellett a kommunális hulladék 30-35%-a újrahasznosítható (papír, fém, műanyag, üveg) hulladékból áll. Ez a rendszer hosszú távon plusz bevételt, illetve megtakarítást hozhat az önkormányzatnak. A szelektív hulladékgyűjtésben országos szintű

tapasztalatokkal rendelkezik az Öko-Pannon Kht-t (Budapest, www.okopannon.hu).

A szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos első lépés a *lakossági együttműködési készség kialakítása*, mely nélkül eredményes hulladékgazdálkodási tevékenység nem képzelhető el. Második lépésként a városban *hulladékszigetek* kialakítása szükséges. A hulladékszigetek a lakóterületek közelében kihelyezett üveg-, papír, műanyaggyűjtő konténerek. A gyűjtőedényeket rendszeresen kell üríteni és olyan sűrűségben kell elhelyezni, hogy a lakosságnak „megérje használni azokat. A veresegyházi hulladékudvarban a lakosság leadhatja az otthon szelektíven gyűjtött hulladékot, amelyet a GAMESZ szállít el a feldolgozóhoz. A hulladékudvar díjait felül kell vizsgálni és úgy kell megállapítani, hogy ne jelentsen nagy terhet a szolgáltatást igénybevevőkre. (Amióta fizetősé tették az udvart, sokkal kevesebb a beszállított hulladékmennyiség.) Differenciálni kell a helyi és külső lakosság, illetve a vállalkozások között.

A jelenleg (2009. július) érvényes szemétszállítási díjat felül kell vizsgálni, és jogszabályi előírás szerint gazdaságossági számítások alapján úgy kell megállapítani, hogy az minél arányosabb legyen az elszállított szemét mennyiségével. Ez ösztönzi a lakosságot a szelektív hulladékgyűjtésben való részvételre.

A program megvalósítása során kiemelt figyelmet kell fordítani a veszélyes hulladékok gyűjtésére is. A szelektív hulladékgyűjtésbe be kell kapcsolni a település vállalkozásainak létesítményeit is, mivel a tőlük elszállított hulladék is jelentős mennyiségben tartalmaz újrahasznosítható komponenseket.

A szelektív hulladékgyűjtéssel a lerakóba kerülő hulladék mennyisége csökkenthető lesz, így annak élettartama növekedhet. A hulladékudvarban lehetőség van közmunkások alkalmazására is.

A termelési hulladékok esetében a vállalkozók bevonásával meg kell teremteni a minél nagyobb arányú hasznosítás feltételeit. Egy Térségi Hulladék-nyilvántartási Rendszer és Börze felállításával lehetőség nyílna a keletkezett hulladékok termelési rendszerekbe történő visszaforgatására. Így egyrészt csökken az ipari hulladék mennyisége, másrészt a máshol értékes nyersanyag nem vész el a termelés számára. További előny a

költségmegtakarítás mellett, hogy a regionális hulladéklerakó később telik meg. A nagyobb hulladéktermelők esetében belátható időn belül meg kell vizsgálni az öntömörítős konténerek kihelyezésének lehetőségét. Az építési-bontási hulladékok másodnyersanyagként való hasznosítása (pl. útépitéseknél) a lerakó élettartamát hosszabíthatná. Külön térségi lerakótelepet célszerű létrehozni az építési törmelék és a kitermelt talajok számára.

A keletkező kommunális hulladék 30-35%-a komposztálható szerves hulladék, mely *szennyvíziszappal* keverve hasznosítható a legközelebbi (Kerepes, Ökörtelek-völgyi) komposztáló telepen. A 10 000 fő feletti lakosságszámú településeken az Országos Hulladékgazdálkodási Terv előírja komposztálótelep létesítését. Egy veresegyházi telep térségi lerakóként is szolgálhatna, azonban előzetesen részletes gazdaságossági számításokat kell elvégezni. A komposzt hasznosítására elsősorban a térség mezőgazdasági területein nyílna lehetőség, de kertészeti célra, a városi zöldfelület tápanyag-utánpótlására is felhasználható.

Mindenekelőtt a zöldhulladékok helyben (kertben) történő komposztálását kell ösztönözni a lakosság körében. Ennek jelentős előnyei, hogy a szerves hulladék nem igényel külön szállítást és a kész komposzt felhasználható helyben, a kiskertek talajminőségének javítására.

A lakossággal és a fogyasztással egyre növekvő mennyiségű szennyvíziszap új, környezetkímélő ártalmatlanításának másik módja biogáz előállítás, melynek térségi hasznosítási lehetőségeit meg kell vizsgálni.

A hulladékgazdálkodás során a térség településeinek törekedniük kell arra, hogy minél több hulladék helyben kerüljön újrafeldolgozásra, mellyel jelentős költségek takaríthatók meg (szállítás).

Illegális hulladéklerakók felszámolása

További stratégiai feladat a különböző termelési, kommunális és veszélyes hulladékokkal szennyezett területek (illegális hulladéklerakók, Gyermekligeti homokbánya) rekultivációja, illetve felszámolása. Az illegális szemétkerakók felszámolásával párhuzamosan a helyi iskolák és civil szervezetek bevonásával egy nagyszabású településhatár-takarítást érdemes rendezni.

A Hulladék Munkaszövetség (HuMusz, 9024 Győr, Bartók B. u. 7.) kezdeményezésére „Tájébesztet” néven országos akció indult az illegális hulladéklerakók felszámolására a helyi közösségek bevonásával. Mivel a

lerakók felszámolására a „Tájébesztet” kezdeményezés költség-hatékony eszköznek bizonyult, ezért javasoljuk Veresegyházon is ezen akció megszervezését a helyi civil szervezetekkel együttműködve.

Hulladékgazdálkodási program

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K H053	Jogsabályi előírás A Lévai u. és a Fő út közötti területen nem volt szabályos a rekultiváció, ezért környezetszennyezést okozhat A homokbányába illegálisan hordott hulladék szennyezi a környezetet	Környezetvédelmi és egészségügyi szempontok érvényesítése, tájrehabilitáció	A korábban betemetett szemételep (Lévai u. és a Fő út között) és a volt homokbánya (a Gyermekliget mellett) környezetvédelmi felülvizsgálata, majd rekultivációja (szennyezések továbbterjedésének megakadályozása és zöldfelület kialakítása stb.)	2011	Környv. bizottság Főkertész GAMESZ
2. K H054	A hulladék-megelőzésről, hulladék-mennyiség csökkentéséről, újrahasznosításról nincs elegendő tájékoztatás	A lakosság környezeti szemléletformálása A lerakott hulladék mennyiségének csökkentése	A lakosság érdekelte tétele a szelektív hulladékgyűjtésben: tájékoztató anyagok készítése, cikkek írása helyi lapokban	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Civil szervezetek
3. K H055	Jogsabályi előírás	A lakosság ösztönzése a szelektív hulladékgyűjtésre	A szemétszállítási díj felülvizsgálata (gazdaságossági számítások alapján úgy kell megállapítani, hogy az minél arányosabb legyen az elszállított szemét mennyiségével)	2009	
4.	Nincs újrahasznosítás az önkormányzati	Környezettudatos hulladékgazdálkodás	Az önkormányzati intézményekben a szelektív hulladékgyűjtés elindítása (papír,	2010	Környv. bizottság Hulladékszállító

K H056	intézményekben	Példamutatás lakosságnak, gazdálkodóknak	a műanyag, veszélyes hulladék és lerakásra kerülő anyagok gyűjtése)		vállalkozások GAMESZ
	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK

5. K H057	Az OHT előírása A zöldhulladékot nem hasznosítják A komposzt kedvezőbb összetételű a műtrágyánál	A műtrágyák kiváltása a mezőgazdaságban A regionális hulladéklerakó élettartamának növelése	Zöld lomtalanítás (tavasz, őszi) A zöldhulladékok ideiglenes elhelyezésére területek kijelölése a város 10 körzetében A kijelölt lerakóhelyekről kéthetenkénti elszállítás a kerepesi (Ökörtelek-völgyi) komposztáló telepre	Évente kétszer (2009-) Folyamatos (2010-)	GAMESZ
6. K H058	Az illegális lerakók szennyezik a talajt és a vizeket, demoralizálják a hulladék elhelyezési rendszert	Tiszta környezet Nagyobb hulladék-elhelyezési fegyelem, megelőzés	Illegális hulladéklerakók felmérése, felszámolása (csatlakozás a „Tájsebészet” nevű országos programhoz) Az illegális szemétkerakás megelőzése, megakadályozása [tiltótáblák, ellenőrzés, területtulajdonos szankcionálása (pl. személtelő horgász eltiltása a horgászattól)]	Folyamatos (2009-)	GAMESZ Civil szervezetek Mezőőrök Polgári természetőrök Biztonsági szervek Jegyző
7. K H059	Igény van a veszélyes hulladék külön gyűjtésére	A lakosok tájékoztatása a lehetőségről és a veszélyről. Veszélyes hulladék ne kerüljön a kommunális hulladékba	Lakossági veszélyes hulladék-gyűjtési akció	Évente (2010-)	GAMESZ Civil szervezetek
8. S H060	A zöldhulladékot nem hasznosítják A regionális hulladéklerakó élettartama meghosszabbítható	A lerakásra kerülő kommunális hulladék mennyiségének csökkentése	Kerti komposztálók kialakításának ösztönzése (cikkek írása helyi lapokba stb.)	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Civil szervezetek
9. K H061	A településen több helyen hiányoznak a hulladékgyűjtők	Kevesebb legyen az elszórt szemét	Esztétikus (fa és/vagy nád anyagú) szeméttárolók kihelyezése a közterületekre (tavak környéke stb.)	2011	GAMESZ Civil szervezetek

10. F H062	Potenciális veszélyt rejt az ellenőrizetlen folyamat	Nagyobb környezeti biztonság	Jelentősebb vállalkozások veszélyes hulladék kezelésének nyomon követése, ellenőrzése	Folyamatos	Környv. bizottság Jegyző KDV-KÖTEVIFE

3.10. Zaj és rezgés elleni védelem

A zaj- és rezgésvédelem szabályairól szóló helyi rendelet alapján a város közigazgatási területe zajvédelmi szempontból az alábbi övezetekre tagozódik:

- védett terület,
- lakóterület,
- egyéb terület.

A város övezeti besorolását a rendelet 1. sz. melléklete, a területek megengedett zajszint-értékeit pedig a 2. sz. melléklet tartalmazza.

A települési környezetállapot javításának fontos eleme a zaj- és rezgésártalmak elleni védelem. Ennek módszerei lehetnek az alábbiak:

- úthálózat karbantartása és forgalomcsillapító elemek építése,
- sebesség- és súlykorlátozás bevezetése,
- szelektív behajtási tilalmak megállapítása,
- új létesítmények telepítésénél a vonatkozó zajvédelmi előírások betartatása,
- iparterületi fejlesztések esetén a lakóterületi normák betartatása, használatba vételkor műszeres méréssel ellenőrizve a megengedett zajterhelési határértékek teljesülését.

Közlekedésből eredő zajszenyezés csökkentése

Ahol forgalomszervezési intézkedésekkel nem csökkenthető a közúti

közlekedésből származó zajterhelés, meg kell vizsgálni zajvédő falak, növényzet telepítésének lehetőségét, valamint az épületek homlokzati zajszigetelését (pl. nyílászáró cserével). (10 m széles erdősáv telepítésével kb. 1dBA csökkenés érhető el.)

Ipari eredetű zajterhelés kezelése

javaslatok a GE Power System zajszenyezésének kezelésére, illetve a zajproblémák megelőzésére:

- Új technika csak tökéletes hangszigeteléssel kerüljön beállításra,
- Folyamatos párbeszéd, együttműködés biztosítása. A gyár a zavaró körülményekre vonatkozó jelzéseket mindig vizsgálja meg, és a lakók kapjanak visszajelzést azok kezeléséről,
- Jelentős zajkeltés esetén a gyár az összes nyílászárót tartsa zárva, lehetőleg csak a szükséges legrövidebb ideig legyenek azok nyitva (délutáni és éjszakai műszakban egyaránt),
- Minél szélesebb erdősáv létrehozása a Csonkás lakóterület és a gyár között.

Jelenleg (2009-ben) zajlik a Kistrét utcai Iparterület bővítésének előkészítése. A szomszédos lakóövezet kisebb terhelése, illetve a lakossági panaszok megelőzése érdekében a bővítésnek nem a GE és a Csonkás közötti területen, hanem a GE-től nyugatra eső területen kellene megtörténnie.

Zaj és rezgés elleni védelem

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K R063	A zaj- és rezgésterhelés a helyi lakosok egy részének nyugalma zavarja	Zaj- és rezgésterhelés megelőzése, megszüntetése, illetve mérséklése A helyi rendelet előírásainak betartatása	Együttműködés kialakítása az iparterületek vállalkozásai (pl. Kistrét u.: GE Power System, Laposok: fűrészüzemek, Revetek: Sanofi Aventis Chinoi ZRt.) az önkormányzat és a lakosság képviselői/civil szervezetek között a zaj- és rezgésproblémák megelőzése, kezelése érdekében Véderdő (fák és bokrok) telepítése az iparterületek és a lakóövezetek között	Folyamatos (2009-) 2011	Jegyző Vállalkozások KDV-KÖTEVIFE Főkertész GAMESZ Civil szervezetek
2. K R064	Időnként zajos motorozás zavarja a környék lakóit	A zaj megszüntetése	A Kistrét utcában fekvőrendőrök kiépítése A motorozás megtiltása az úton, és ennek rendszeres ellenőrzése	2011	GAMESZ Biztonsági szervek
3. K R065	Egyes szórakozó- és vendéglátóhelyek zajkibocsátásával kapcsolatosan időnként panasz van	A zavaró mértékű zajkibocsátások megszüntetése, a helyi zajrendelet előírásainak betartatása	Szórakozó- és vendéglátóhelyek ellenőrzése, szükség esetén szankcionálása	Folyamatos (2009-)	Jegyző KDV-KÖTEVIFE
4. E R066	Csak az ismert, hogy esetenként jelentősebb zaj van, de ennek mértékéről nincs információ	Zajtérkép felhasználása a településfejlesztésben, forgalomszabályozásban	Zajtérkép készítése (javasolt mérési pontok: az iparterületekhez legközelebb eső lakóházak és az országutak környéke)	2011	Jegyző

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK	
5. E R067	Éjszakánként sebességkorlátozást átlépve haladnak tehergépjárművek, kamionok	a a	A nagy zajterhelés csökkentése	Az országos közutak egyes pontjain éjjel is üzemelő jelzőlámpák telepítése	2011	Városfejlesztési bizottság
6. S R068	A növekvő gépjárműforgalom növekvő terhelést okoz		Zajterhelés csökkentése	A forgalmas (zajos) közutak és a vasútvonal mentén fásítás, bokrok, sövények telepítése	2011	GAMESZ Főkertész Civil szervezetek

3.11. Környezetbarát közlekedésszervezés

A közlekedés környezeti terheinek kezelése az egyik legnehezebben megoldható feladat a környezetvédelem számára, hiszen a hatások sokrétűek, a közlekedés intenzitásának csökkenése nem várható és a korlátozó intézkedéseknek sincs realitásuk. A legjelentősebb hatások a levegőszennyezés és a zajterhelés.

Általában a növekvő járműforgalom következtében emelkedő zajterhelést a lakott területeket elkerülő utak építésével próbálják kiküszöbölni. Az elkerülő utak építésével kapcsolatos döntések esetén két fő tényezőt kell mérlegelni:

- milyen hatása lehet az elkerülő út megépítésének, üzemelésének a települést övező természeti környezetre?
- milyen mértékű a lakosság levegőszennyezés- és zajterhelése (zajszint és kitett lakosság száma)?

Veresegyház Településszerkezeti Tervének térképlapján szerepel a Vác-Göd-Gödöllő közötti agglomerációs jelentőségű regionális út terve.

Az elkerülő utak jellemzően vonzzák mind a lakó-, mind az ipari-kereskedelmi-szolgáltató övezetek kialakulását, ezért számítani kell arra, hogy elkerülő utak létesítése esetén, ezek mentén tovább terjeszkedik majd a város. A szétterülő településszerkezet további közlekedést gerjeszt és a szomszédos természeti területek állapotára kedvezőtlen hatással van. *Ezért az elkerülő utak nyomvonalának el kell kerülnie az értékes természeti területeket.*

Az elkerülő utak elsődleges funkciója, hogy a közúti forgalom környezeti terhelésétől mentesítse a települések lakóit. Példák bizonyítják ugyanakkor, hogy mellettük gyakran lakóövezetek alakulnak ki. Ekkor viszont az elkerülő út nem éri el célját, hiszen újra lesznek olyan lakosok, akik ki lesznek téve a közúti forgalom terhelésének. Elkerülő utak mentén az önkormányzatnak ezért nem szabad lakófunkciót engedélyeznie, az ilyen útszakaszok mellé egyébként is a gazdasági tevékenységek illenek (kereskedelem, raktározás, termelés stb.).

Középtávon el kell érni, hogy a környezetkímélő közlekedési módok részaránya számottevően növekedjen. Az önkormányzatok általános feladatai között szerepel a helyi közlekedésről való gondoskodás, mégpedig oly módon, hogy az egyszerre szolgálja a lakosság közlekedéssel kapcsolatos érdekeit és egyben megóvja őket a potenciális káros környezeti hatásoktól. Ide kapcsolódik a megfelelő helyi gyalogpolitika kialakítása is (a gyalogosoknak szánt területek fejlesztése, egyebek között a forgalomtól elzárt területek, járdák, gyalogátkelőhelyek, közúti jelzések stb. helyes arányainak kialakításával). A sétálóövezetekben általában virágzanak mind a kereskedelmi, mind a vendéglátó egységek, hiszen megnő a gyalogos forgalom és a zónában eltöltött idő.

Kutatások szerint a városi tömegközlekedés (pl. az autóbuzos közlekedés) külső (externális) költsége mindössze 42%-a az egyéni autós közlekedésének. Tömegközlekedéssel csökkenthetők a közlekedés okozta gazdasági, társadalmi károk, következmények, mely hosszú távon jelentős megtakarítást eredményez. Egyben az autóbuzos közlekedés az alacsonyabb jövedelmű társadalmi csoportok számára is lehetővé teszi a mobilitást, és hatékony finanszírozása esetén jótékony hatással van a munkaerő-piacra is. A fentiek miatt a térségi autóbuzos közlekedés fejlesztését a város igényeihez is igazítani kell.

Kerékpárutak építésére szükség van nem csak környezetvédelmi, hanem egészségvédelmi szempontból is: a kerékpározás az egészséges életmódra is lehetőséget kínál. A kerékpáros forgalom fejlesztésének legfontosabb elemei a kerékpárút létesítése és a kerékpártárolók kialakítása. Kerékpárút-hálózat megépítésére kitűnő adottságai vannak Veresegyház és térségének, mely idegenforgalmi szempontból is kívánatos lenne. A forgalmasabb utak mentén (2102-es országos közút: Csomádi út, Mogyoródi út, Andrásy út; 2104-es országos közút: Fő út, Szadai út) és a Szódrákosi-patak völgyén keresztül (Gödöllő-Veresegyház-Vác útvonal) ki kell alakítani a patak menti kerékpározás, séta lehetőségeit (erről a Településfejlesztési Konceptió is rendelkezik). Meg kell vizsgálni a többi szomszédos településekkel és a nemzetközi kerékpárúttal (EUROVELO) történő összeköttetés megvalósíthatóságának lehetőségeit.

A kerékpárutak mentén – hogy a turisták információhoz jussanak – tájékoztató táblák kihelyezése javasolt (szállás, étkezés, helyi látványosságok stb.). A kerékpáros parkolás elősegítése céljából őrzött tárolókat (pl. közmunkások, nyugdíjasok foglalkoztatásával) kell kialakítani a legforgalmasabb helyeken.

Szolnok megyei tapasztalatok szerint a kerékpárút építések, valamint egyéb fejlesztések (közúti csomópont kiépítések, jelzőlámpa telepítések stb.) jelentősen csökkentették a kerékpáros és gépkocsi baleseteket.

A kerékpáros közlekedés infrastrukturális feltételeinek javulása után szemléletformáló programokat célszerű indítani a településen. Például a Nemzetközi Autómentes Napon (szeptember 22-én) sor kerülhet

kerékpáros versenyek, utcai rendezvények megszervezésére, ideiglenes, részleges útlezárásokra. A kerékpározás jellegzetesen olyan tevékenység, melyet a település vezetői (önkormányzati képviselői stb.), véleményformálói hatásosan tudnak népszerűsíteni úgy, hogy saját maguk is kerékpárra ülnek olyan alkalmakkor, amikor nem szükséges autóval közlekedniük.

Jelenleg (2009-ben) kidolgozás alatt áll Veresegyház Közlekedési Rendszere Fejlesztési Terve és Operatív Programja, mely a legkorszerűbb szakmai és jogszabályi elvárások, előírások alapján fog elkészülni, választ adva a város közlekedésének kihívásaira.

Környezetbarát közlekedésszervezés

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K K069	Nincs átfogó terv a város közlekedésének fejlesztésére, melynek számos hátránya van (pl. balesetek)	Egységes és biztonságos közlekedési rendszer	Veresegyház Közlekedési Rendszere Fejlesztési Tervének és Operatív Programjának életbeléptetése	2009	Városfejlesztési Bizottság Főépítész
2. K K070	Nincs kellően szabályozva a parkolás	Kulturált parkolás kialakítása	Helyi parkolási rendelet életbeléptetése (időszakos fizetős parkolási övezetek stb.)	2010	Városfejlesztési Bizottság
3. K K071	A buszjáratok egy része nem illeszkedik a vasúti menetrendhez	A környezetbarát közlekedési módok támogatása Kényelmesebb tömegközlekedés	A belső autóbushálózat fejlesztése, átszervezése (pl. vasúti menetrendhez igazítás)	2010	Városfejlesztési Bizottság Volánbusz
4. K K072	A kerékpár környezetkímélő közlekedési eszköz	Tiszta környezet, egészséges életmód A kerékpárosok számának növelése, biztonságos kerékpározás	A kerékpáros infrastruktúra megteremtése (biztonságos kerékpárutak, tárolók kialakítása, információs táblák kihelyezése stb.) A helyi kerékpárút csatlakoztatása a térségi kerékpárutakhoz	2011	Városfejlesztési Bizottság
5. S K073	A kerékpár használata fokozatosan háttérbe szorul a gépkocsival szemben	A kerékpározók számának növelése	Szemléletformáló programok a kerékpározás népszerűsítésére (pl. a Nemzetközi Autómentes Napon, szept. 22-én)	Évente szervezett program	Polgármester Jegyző Képviselő-testület Civil szervezetek
6. S K074	Egyes járdanélküli utakon (pl. Erkel F. utca) a járda hiánya állandó baleset veszélyt jelent (a babakocsival közlekedők számára is)	Légszennyezés, zajterhelés és balesetveszély csökkentése	Forgalomtól elzárt területek (pl. sétálóövezetek), gyalogosjárdák, gyalogátkelőhelyek stb. megfelelő (balesetmegelőzést biztosító) arányainak kialakítása	Folyamatos (2009-)	Civil szervezetek

3.12. Energiagazdálkodási program

Megújuló energiaforrások

Az Európai Unióban és más földrészeken is megfigyelhető a *megújuló (alternatív) energiaforrások* (napenergia, szélenergia, geotermális energia, biomassza) térhódítása. Köszönhető ez a technikai fejlődésnek, a környezetvédelmi előírások szigorodásának, a különböző támogatásoknak, a hagyományos energiahordozók mennyiségi csökkenésének és a megújuló energiaforrások számos kedvező tulajdonságának. Az EU energiapolitikájának fő irányvonalát összefoglaló *Fehér Könyv* a környezetkímélő megújuló energiaforrások részarányát az energiatermelésből 2010-re 12 %-ban írja elő. Magyarországon jelenleg 3-3,6 % ez az arány, amit hazánk vállalása szerint 5 %-ra kell emelni.

A városban kiemelt cél a fosszilis energiahordozók részarányának csökkentése és a megújuló energiaforrások arányának növelése. Az alternatív energiaforrások használatának előnyei:

- a nap-, a szél-, és a geotermális energia (földhő) kimeríthetetlen
- csökken a függőség az importtól, a kimerülő (fosszilis) energiaforrásoktól
- nincs vagy kisebb fajlagos környezetszennyezés
- nincs savas esőt okozó és üvegház-hatású gáz kibocsátás (utóbbi alól a biomassza-hasznosítás kivétel)
- jelentős munkahelyteremtő hatás
- a helyben termelt energiának minimális a szállítási vesztesége stb.

A részlegesen megújuló energiaforrások (pl. termálvíz, fa) a megújuló energiaforrásokkal szemben nem állnak korlátlanul rendelkezésre, ezért hasznosításuk esetén figyelembe kell venni újratermelődésük intenzitását. (Pl. a túlzott termálvíz-kitermelés jelentősen apaszthatja a vízhozamot.)

Az energiagazdálkodás célja az energiahatékonyság növelése (a fajlagos energiafelhasználás csökkentése), a szennyezések csökkentése és az energia-pazarlás feltárása, felszámolása.

Az energiahatékonyság javításával azonos szolgáltatást alacsonyabb energiafelhasználással lehet elérni, így a meglévő energiamennyiség több szolgáltatáshoz lesz felhasználható. A legtöbb esetben az energiafelhasználás helyén tényleges szennyezőhatás nem jelentkezik, azonban nyilvánvaló, hogy az energia-megtakarítás közvetve és tágabb értelemben is környezetvédelmi tevékenység.

Az önkormányzat jelenleg elsősorban a hatáskörébe utalt helyi közszolgáltatások esetében, intézményhálózatában, vagy a települési közvilágítás esetében gyakorolhat közvetlen hatást a város energiagazdálkodására. Vannak azonban olyan energiagazdálkodási területek is, melyeken akár közvetlen érdemleges anyagi közreműködés nélkül is eredmény érhető el (ld. a kapcsolódó táblázatot). Az energiafelhasználás mennyiségi csökkentése elsősorban az épületek energiahatékonyságának elősegítése révén valósulhat meg.

Az önkormányzatnak potenciálisan jelentős bevételi lehetőségei vannak közép- és hosszútávon a termálvíz energetikai (és gyógyászati) hasznosítását illetően. A két termálkút által felszínre hozott hőmennyiség már elegendő ahhoz, hogy az egész város téli fűtését biztosítsa. E mellett a termálfürdőkben hasznosított használt vízből még jelentős mennyiségű hő nyerhető ki hőszivattyúk alkalmazásával. A jelenlegi helyi szabályozás szerint a gerincvezetékek mentén a lakosság rácsatlakozhat a termálvezetésekre. A lakosoknak a mindenkori gázár 70%-át kell megfizetniük az önkormányzat felé.

A termálhő közvetlen és közvetett hasznosítására egy legalább 51%-ban önkormányzati tulajdonú hőerőmű létrehozását javasoljuk. Az EU ALTENER programja támogatja geotermális minierőművek létrehozását.

Jelenleg számos olyan jogi és gazdasági eszköz hiányzik, amely az energiapazarlást csökkentené, az energiahatékonyság vagy a megújuló energiaforrások elterjedését gyorsítaná. Ilyen eszköz a Dániában sikeresen alkalmazott ún. *kooperatíva rendszer*. Ennek az a lényege, hogy ha egy településen megújuló energiaforrások telepítését tervezik, akkor a

létesítendő erőmű tulajdonosi körébe lehetősége van a helyi önkormányzatnak és a helyi lakosságnak is bekerülni. Ezzel egyrészt könnyebben lehet finanszírozni az ilyen programokat, másrészt a helyi közösség tulajdonossá is válik. Így az erőmű elfogadottsága jobb lesz, valamint az ilyen módon megtermelt anyagi forrás egy jelentős része a helyi közösség számára képződik.

Korábban a VÉP Táj kultúra Program keretén belül a kistérségben a megújuló energiaforrások háztartási alkalmazását bemutató mintaházak (15-20 háztartás) építését tűzték ki célul. A terv megvalósítását javasoljuk; ehhez Európai Unió források is szerezhetők.

Biomassza-hasznosítás

A térségben – így Veresegyházon is – nagy jövője lehet a megújuló energiaforrásoknak, ezen belül elsősorban a napenergiára alapozott biomassza-hasznosításnak.

Biogáz előállítása és hasznosítása során lehetőség nyílik egymásra épülő termelési folyamatok alkalmazására. Biogáz termelésére a kommunális és mezőgazdasági zöldhulladékok, az állattartó-telepekről származó trágya és a szennyvíztisztítóban keletkező iszap felhasználásával nyílnak lehetőségek. A biogáz hasznosításával megoldható a szennyvíziszap elhelyezésének problémája, a szennyvíztisztítás önköltsége csökkenthető. A biogázt gázmotorokban elégetve hő és villamos áram nyerhető. A villamos áram pl. a szennyvíztisztító üzem működtetése során használható fel, míg a hőenergiával részben a technológiai hőigényt lehet kielégíteni, vagy pl. fóliasátor, gyümölcsaszaló üzem működtetésére használható fel. A biogáz termelésből megmaradó, növényi tápanyagokban rendkívül gazdag szerves anyagot pedig – igény esetén – a mezőgazdasági területekre visszajuttatva javítható a takarmánytermelés hatékonysága.

Energianövények termesztését nagy környezeti kockázatuk miatt nem javasoljuk (ld. a 3.6. fejezetet)

Napenergia

A napenergia hasznosítása (napkollektorokkal, napelemekkel) elsősorban az idényjellegű létesítmények: strandok, kempingek,

kirándulóhelyek használati melegvízellátásánál jelenhet meg. Megjegyzendő, hogy egyes külföldi alternatív távfűtési rendszerek (bioszolár rendszerek) egész településeket látnak el napenergia és biogáz felhasználásával.

Geotermális energia

A geotermális energia (Földhő) szintén környezetkímélő, és emellett időjárástól független energiaforrás. Magyarország területe igen kedvező geotermális adottságú, mivel a Kárpát-medence alatt a földkéreg vékonyabb (15-25 km) mint a világszerte, így az ún. földi hőáram mintegy kétszerese a kontinentális átlagnak. A geotermális energia hordozója a rétegfolyadék, melynek két nagy hasznosítási területe van:

- vízgzaldalkodás (ivóvíz, balneológia stb.)
- energetikai célú hasznosítás (villamosenergia előállítás, közvetlen hőhasznosítás)

Hazánk a termelt geotermális energia mennyisége alapján – a vízgzaldalkodási célú felhasználással együtt – világviszonylatban a tizenharmadik helyen áll.

A geotermális energia mind alaperőmű (pl. földgázzal együtt), mind csúcsüzemű erőmű energiaforrásaként használható. Az ún. *hőszivattyúk* kisebb épületek, családi házak fűtésére vagy hűtésére szolgálnak. A veresegyházi Termálfürdő és a tervek szerint megépülő 5*-os termálszálloda használt vizeinek hőszivattyús hasznosítási lehetőségét meg kell vizsgálni. (Ezzel többek között megszűnhetne a befogadó Szódrákosi-patak hőszennyezése.)

Az energetika terén kitűzött célok megvalósulásának egyik legfontosabb feltétele a társadalom számára az ismeretek, információk átadásának megszervezése, és a környezetről, a környezetre gyakorolt emberi hatásokkal kapcsolatos megfelelő szemlélet kialakítása. A korszerű (környezetkímélő) energiagzaldalkodás megteremtése érdekében Energiagzaldalkodási Tervet kell készíteni, melyhez a Szabolcs-Szatmár-

Bereg Megyei Önkormányzattól megszerezhető a *„7+1 lépés a települési energiagazdálkodás felé”* című segédlet.

Magyarországon többek között az alábbi szervezetek foglalkoznak a megújuló energiaforrások hasznosítási lehetőségeivel:

Magyar Biomassza Társaság

Fiorentini Hungary Kft. (napenergia hasznosítás)

Magyar Geotermális Egyesület (www.mgte.hu)

Magyar Szélenergia Társaság

Energia-racionalizálási program

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K E075	A földgáz és a villamosenergia növekvő ára egyre nagyobb terhet ró a lakosságra, és az utóbbi az önkormányzatra is A külső energiaforrások miatt nagy a kiszolgáltatottság	A helyi megújuló energiaforrások arányának növelése A külső energiafüggőség és a kiadások csökkentése Munkahely-teremtés és az önkormányzati bevételek növelése	Városi Energiagazdálkodási Stratégia elkészítése és életbeléptetése Benne: hőszivattyúkkal működő városi hőerőmű építésének gazdaságossági számítása; a megújuló energiaforrások (biomassza, a napenergia, geotermális energia stb.) hasznosítási lehetőségének mérlegelésére helyi/térségi szinten stb.	2010	Környv. bizottság
2. K E076	Egyes településrészekben elavult (pazarló) az energiafelhasználás	Energia- és költségmegtakarítás	A közvilágítási hálózat korszerűsítése	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság GAMESZ
3. K E077	Nagy energiafogyasztás	Kisebb energiafogyasztás és a kiadások csökkentése	Közüintézmények energiahatékonyságának elősegítése (pl.: fűtés szabályozása, új nyílászárók, falak szigetelése, energiatakarékos izzók és automatikus folyosó világítás beszerelése)	2011	Környv. bizottság GAMESZ
4. K E078	A lakosság egy részének lehetősége van a termálvízre átállni Információhiány	Klímaváltozást okozó gázkibocsátás csökkentése Önkormányzati bevételek növelése	A lakosság tájékoztatása a termálvízzel kapcsolatban (rácsatlakozási lehetőség): cikkek írása helyi lapokba, leporelló készítése	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Civil szervezetek
5. S E079	A gáz árának emelkedésével a hőszivattyús rendszerek és a napelemek egyre versenyképesebbek	Klímaváltozást okozó gázkibocsátás csökkentése	Hőszivattyús fűtési-hűtési rendszerek és napelemek népszerűsítése a lakosság körében (cikkek helyi lapokban, leporelló stb.)	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Civil szervezetek

3.13. A környezeti szemléletmód változtatásának programja

A környezeti szemléletformálás/nevelés annál nagyobb hatékonyságú, minél fiatalabb (pl. óvodás-) korban kezdik el. A környezeti nevelés az ismeretközlésen túl az egész személyiség átfőmálását is jelenti. Az életmód, életforma alapvető megváltoztatásához a szakmai ismereteken túl érzelmi beállítottságra is szükség van, ezért a lehetséges megoldásokra vonatkozó technikai ismereteket is ki kell egészíteni személyiségi motivációkkal.

Fontos szerepet kell szánni a pozitív példák gyakorlati bemutatására, hogy a tájat megőrizhessük és biztosíthassuk a fenntarthatóságot.

A környezeti szemléletformálás és -nevelés kritikus szerepet játszik a jövő megalapozásában.

Kistérségi szintű összefogással a következő feladatok megvalósítását javasoljuk:

- környezetvédelmi tanfolyamok, tréningek indítása,
- szemléltető és tapasztalatszerző látogatások környezetvédelmi bemutatóhelyeken,
- oktatási segédanyagok készítése.

A Program megvalósítása során keletkező és egyéb (pl. hatóságoktól, vállalkozásoktól származó) környezeti, környezet-egészségügyi adatokat a létrehozandó Nyilvános Környezeti Információs Rendszerben kell szerepeltetni (ld. 10. melléklet). Ennek felépítését harmonizálni kell a Tavirózsa Egyesület által 2009-ben fejlesztés alatt álló Térségi Környezetvédelmi Információs Rendszerrel (T-KIR) és az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszerrel (OKIR), melyből adatokat, információkat kaphat, és amely felé adatokat is szolgáltathat. Az NYKA tartalmát Veresegyház hivatalos honlapján hozzáférhetővé kell tenni. Fontos kiemelni, hogy a helyi civil szervezetek gyakran igen részletes adatokkal rendelkeznek a környezet állapotáról.

A település ipari létesítményeinél és intézményeinél a magasabb rendű jogszabályokban és tervekben előírt környezetvédelmi jellegű adatszolgáltatási kötelezettségek betartását figyelemmel kell kísérni. Az

érdekelte szakhatóságoktól minden évben meg kell kérni a települést érintő környezethasználati/-terhelési adatokat, melyek bekerülnek a NYKA-ba és felhasználandók a környezetállapot értékelésénél (ld. Településszerkezeti Terv).

A környezeti szemléletmód változtatásának leghatékonyabb eszközei közé tartoznak a tanösvények, melyek legfőbb célja a természeti területek állat- és növényvilágának bemutatása természetes élőhelyükön. A tavak természeti értékeinek bemutatására a Tavirózsa Egyesület, a WWF Magyarország és a Duna-Ípoly Nemzeti Park 2005-ben adta át a „Veresegyházi Tavak tanösvényét”, melyet az elmúlt években több mint 1800 fő látogatott meg túravezetés keretében. A későbbiekben javasolt a tanösvényhez kapcsolni egy hosszabb körsétautat, mely a város építészeti értékeit mutatja be. Erre már korábban elkészültek a konkrét tervek (Zubreczki 1999).

A tanösvény több haszonnal is jár a város számára:

- A helyi élővilág hatékonyabb védelme

A lakosok, illetve a településre látogatók a természeti értékeket megismerve nagyobb felelősséget éreznek a természeti környezet iránt és szívesebben is tevékenykednek érte.

- Turisztikai vonzerő növekedése

Napjainkban egyre divatosabb az ún. „ökoturizmus”, mely a pozitív megítélésen kívül plussz bevételt is jelent a településeknek.

- A környezeti nevelés segítése

Gyerekekben és felnőttekben egyaránt mélyebben megragad az a tudás, tapasztalat, melyet kint a természetben, és nem az iskolapadban vagy a televízióból szereznek (főképpen ha erre saját településükön nyílik lehetőség). Ez a környezettudatos szemlélet kialakításában döntő jelentőségű. Ezért a helyi és környékbeli iskolák – sőt óvodák is – hasznát veszik a tanösvénynek.

A környezet-egészségügyi feladatok feltárására és hatékony megvalósítása érdekében egy Környezet-egészségügyi Program kidolgozása szükséges.

Egy, a térségben jövőben megépülő „Öko-”városrészben működés közben szerezhetne tapasztalatokat a kistérség lakossága a környezetbarát életmóddal, gazdálkodással kapcsolatosan (építkezés természetes anyagokkal, organikus termelés, komposztálás, megújuló energiaforrások használata stb.). A legfontosabb célok: alternatív életmód-minta nyújtása és a természeti-táji környezettel harmóniát alkotó közösségi lét bemutatása.

A korábban javasolt Tájdinamikai Modell (ld. a 3.6. fejezetben) egyszerűsített, interaktív változata felhasználható az iskoláskorúak számára demonstrációs és oktatási céllal egyaránt. A felhasználónak egy számítógépes játék során alkalma nyílna a saját térsége, települése fejlesztésének és annak környezet- és természetvédelmi vonatkozású hatásait játékosan lemodellezni.

A szemléletformálással kapcsolatos munkákhoz kitűnő anyag a 15 európai ország legsikeresebb programjait, munkaterveit és akcióit bemutató „101 lépés a fenntartható világ felé” című kiadvány (Környezeti Tanácsadók Egyesülete, 1998). A könyv beszerezhető az Ökoszolgálatól (Budapest).

A környezeti szemléletmód változtatásának programja

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K S080	A helyi Környezetvédelmi Rendelet előírása A Program sikeres megvalósításához a feladatok ütemezésére és tájékoztatásra van szükség	A Program feladatainak végrehajtása A lakosság tájékoztatása a programokról, a környezet állapotáról és annak emberi egészségre gyakorolt hatásáról	Éves Környezetvédelmi Intézkedési Terv és ennek részeként éves Lakossági Környezetvédelmi Tájékoztató készítése, közzététele a város honlapján és rövidített formában az önkormányzat lapjában (a Környezetvédelmi Program és a Nyilvános Környezeti Információs Rendszer alapján)	Évente (március 20-ig)	Környv. bizottság Civil szervezetek
2. K S081	A helyi környezetvédelmi rendelet előírása Az állampolgároknak joguk van a környezeti információkhoz [Kv. tv. 12. § (1)] Az információhiány az oka sok esetben a környezetszennyezésnek és a természeti értékek pusztításának	A lakosság tájékoztatása, szemléletformálása Prevenció	Nyilvános Környezeti Információs Rendszer kialakítása és működtetése a város honlapján (a Térségi Környezetvédelmi Információs Rendszerrel összhangban)	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság ÁNTSZ DINP KDV-KÖTEVIFE Vállalkozások Civil szervezetek
3. K S082	Az emberi egészség jelentős részben függ a környezet állapotától és az egyének életmódjától	A helyi lakosság egészségi állapotának javítása. A társadalom tájékoztatása a környezet-egészségügyi kérdésekről	Helyi környezet-egészségügyi Akcióprogram elkészítése és életbeléptetése a Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram alapján	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Szociális és egészségügyi bizottság Háziorvosok Misszió Egészségügyi Központ

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
4. K S083	Információhiány Az információkhoz való hozzáférés a Program hatékonyságának, eredményességének egyik feltétele	Hatékony szemléletformálás és a fogyasztói szokások megváltoztatása A környezeti információkhoz való törvényes jog biztosítása	A környezeti, környezetvédelmi, környezetegészségügyi, környezeti nevelési/szemléletformálási hírek, információk megjelenése a helyi médiában (városi lap és honlap)	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Óvodavezető Iskolaigazgató Civil szervezetek
5. K S084	A gyermekek nem ismerik kellően a helyi természeti és építészeti értékeket	A helyi értékeket ismerő és tisztelő, környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód kialakítása Kötődés kialakítása a városhoz	Óvodások és iskolások környezeti szemléletének formálása, a környezetvédelem integrálása a tantárgyakba: kiadványok (munkafüzetek stb.) készítése a helyi, térségi természeti és épített értékekről Környezetvédelmi szakkör létrehozása	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Közművelődési és Oktatási Bizottság Óvodavezető Iskolaigazgató Civil szervezetek
6. K S085	Nincs teljeskörű újrahasznosítás	Szemléletformálás, példamutatás	Szelektív hulladékgyűjtési program elindítása az iskolákban	Folyamatos (2010-)	Környv. bizottság Oktatási bizottság Iskolaigazgató GAMESZ Civil szervezetek
7. K S086	Kevés információ áll rendelkezésre a helyi értékekről	A szemlélet- és tudatformálás elősegítése, megalapozása	Kiadványok készítése a helyi természeti és épített értékekről, védelmükről	2011	Környv. bizottság Civil szervezetek
8. S S087	Elhanyagolt külterületek	Hatékony, nevelő célzatú tisztító munka	A lakosság és az iskolák, civil szervezetek bevonásával városhatár-takarítási akció szervezése	Évente szervezett program (pl. Föld Napján)	Környv. bizottság Iskolaigazgató Civil szervezetek

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
9. S088	Számtalan kiadvány készült a szemléletváltáshoz	Tudatformálás elősegítése, környezettudatos szemlélet kialakítása	Környezet- és természetvédelmi kiadványok beszerzése az óvodák, az iskolák és a helyi könyvtár részére	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Oktatási bizottság Iskolaigazgató Óvodavezető Civil szervezetek
10. E089	A természeti adottságok meg vannak a térségben Az egészség megőrzésében a táplálkozásnak nagy jelentősége van	Természetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése, a természeti erőforrások megőrzése Egészséges termékek előállítása	A tájfenntartó- és biogazdálkodással kapcsolatos tudnivalók, az extenzíven és „bio-módon” termelt termékek bemutatása és népszerűsítése (pl. az oktatásban, tájékoztató kampányok során)	Folyamatos (2009-)	Kistérség Környv. bizottság Iskolaigazgató Civil szervezetek
11. F090	Lakossági igény Már korán el kell kezdeni a helyes szemlélet kialakítását	Egészséges életmód, környezetvédelmi szemlélet kialakítása	Környezetvédelmi akciók, programok (pl. fásítás, tájfutás) szervezése Iskolai, óvodai szemléletformáló programok (előadások, vetélkedők, rajzpályázatok stb.) szervezése a természetvédelem, a vízhasználat, a hulladék- és energiagazdálkodás kérdéskörében	Évente szervezett programok jeles környezetvédelmi napokon (2009-)	Környv. bizottság Sport bizottság Iskolaigazgató Óvodavezető Civil szervezetek
12. S091	Nyáron nincsenek lekötve az iskolások, pedig a kistérség településein lenne erre mód	Helyes életmód és szemlélet kialakítása Hasznos időtöltés	Iskolásoknak környezetvédelmi, nomád, kerékpáros és egyéb táborok, szabadidős tevékenységek támogatása	Folyamatos (2009-)	Kistérség Oktatási bizottság Iskolaigazgató Civil szervezetek
13. F092	A javítóműhelyeknek jelentős szerepük van a hulladékok mennyiségének csökkentésében	A hulladék mennyiségének csökkentése	Veresegyház környezetvédelmi előírásokat betartó javítóműhelyeinek (pl. háztartásigépszerező, cipész mester) bemutatására, népszerűsítésére kiadvány készítése	Kétévente	Környv. bizottság Helyi vállalkozások Civil szervezetek
14. E093	Hiányzó vagy hibás környezeti szemléletmód	Szemléletformálás, tájékoztatás	Környezetvédelemmel kapcsolatos programok, rendezvények, kiállítások, vendégszereplések, helytörténeti kutatások szervezése, támogatása	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Civil szervezetek

3.14. A környezeti audit (az EMAS rendelet önkormányzati alkalmazása)

Az Európai Közösség Tanácsának 1836/93/EEC számú, „A vállalatok önkéntes részvételéről a környezeti menedzsment és környezetvédelmi auditálás közösségi rendszerében” című (EMAS) rendelete bevezetőjében megfogalmazta, hogy a termelővállalatokra kidolgozott rendszert a nem termelő szektorokra, a szolgáltató szektorra, a közszolgáltatásokra, a közigazgatásra is ki kell terjeszteni. Az EMAS rendelet 14. cikkelye pedig kifejezetten előírja a nem termelő szektorok kísérleti környezeti auditálását.

A komplex feladatok megfelelő eszközrendszert és a követelményekhez igazodó szervezeti formát igényelnek, ezért az önkormányzat számára különösen fontos és ésszerű, ha a hatékonyság érdekében az irányítási rendszer kialakításához felhasználja a környezeti (öko-) auditot. *A környezeti audit rendszere segítséget nyújt az önkormányzat környezeti munkájának rendszerbefoglalásához, települési marketing- és PR tevékenységük javításához.*

A környezeti audit megteremti a lehetőséget annak, hogy az önkormányzat rendszeres időközönként meghatározza környezeti cselekvési programját, amely egyrészt rögzíti a hatásköröket, másrészt figyelembe veszi a lakosság érdekeit. Az önkormányzatok hatósági tevékenységének „termékei” a helyi rendeletek. A környezeti audit keretében felülvizsgálhatók többek között

- az építési engedélyekre vonatkozó előírások,
- a hulladék elhelyezésére, kezelésére, a fizetendő díjakra vonatkozó előírások
- a közintézmények, közhasznú létesítmények használatára vonatkozó előírások
- az önkormányzati intézményként működő szolgáltatók (könyvtár, kórház stb.).

Az EMAS-rendelet telephelyre vonatkoztatva fogalmazza meg a rendszer célját, a környezetvédelem folyamatos javítását a megfelelő

környezetpolitika, környezeti programok és menedzsment rendszerek kialakítása révén. A telephely-meghatározás alapja az lehet, hogy milyen ingatlanokon, területeken tevékenykedik *rendszeresen* az önkormányzat, függetlenül attól, hogy az adott ingatlan az önkormányzat tulajdona –e, vagy csak bérlti azt.

A közvetlen és közvetett környezeti hatásokat a környezeti audit rendszerébe egyaránt be kell vonni. *Közvetlen környezeti hatások* keletkeznek az energiafelhasználás, a vízfogyasztás, a hulladék keletkezése során, de a beszerzésekkel, az építkezésekkel kapcsolatban is. *Közvetett környezeti hatások* bármely közigazgatási, tervezési döntésből adódhatnak (pl. építési, területfejlesztési, természetvédelmi, közlekedésfejlesztési döntések). E területeken az önkormányzatoknak óriási szabályozási lehetőségeik vannak saját környezeti hatásaik mérséklésére.

Az önkormányzati környezetmenedzsment rendszer keretében a szakértői vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a közigazgatási döntési eljárás során minden, környezeti szempontból lényeges tényezőt figyelembe vettek –e, s érvényesítették –e a döntésben.

A környezeti vizsgálat egyik első lépése az *adatgyűjtés*, melynek során egy környezetvédelmi szakember egy felelős személlyel bejárja az egyes intézményeket, ingatlanokat. A bejárások eredményeként összefoglalt *gyengeségek és hiányosságok* (az adott létesítmény építési sajátosságai, vízfogyasztásmérő hiánya, nem szabályozható fűtési rendszer, rosszul szigetelt ablakok, helytelen magatartásformák stb.) alapján műszaki és szervezési megoldásokat javasolnak (pl. automatikus folyosóvilágítás kialakítása, mosdók, WC-k automatikusan záródó armatúrákkal való felszerelése stb.).

Németországban 1998 januárjától vált lehetővé az önkormányzatok számára az EMAS rendelet szerinti környezeti audit. A tapasztalatok szerint a környezeti mérleg alapos elkészítése jelentős költségmegtakarítási lehetőségeket tárt fel, ami a szűkös pénzforrásokkal rendelkező önkormányzatok számára igen lényeges szempont. *Az öko-audit és a fenntartható fejlődés helyi programja (Local Agenda 21)* (ld. a 4.2. fejezetet) az önkormányzati munka ügyfélközpontúvá válását és hatékonyságának növelését, költség- és teljesítmény elszámolási rendszer

bevezetését, controlling rendszer kiépítését, a munkatársak továbbképzésének igényét eredményezte. Hamburgban a környezetmenedzsment rendszer kialakítását az ún. „fele-fele” modell ösztönözte leginkább. Ennek az a lényege, hogy az intézményeket, iskolákat úgy ösztönözték energiatakarékosságra, hogy a „környezettudatos” energiafelhasználás révén megtakarított összeg fele az intézmény saját, szabad felhasználású keretét bővítette. Azok az iskolák, amelyek megtakarításukat tovább növelték, a megtakarított összeg 70%-át kapták. A résztvevő 24 hamburgi iskola összesen 460 000 márkát (!)

takarított meg a fűtési és világítási költségeken. A jövőben ezt a modellt kiterjesztik a vízfogyasztás és a „hulladéktermelés” területére is.

A Program megvalósítása során szem előtt kell tartani, hogy az EMAS-rendelet végrehajtása a Local Agenda 21-ben megfogalmazott célok figyelembevételével csak félsikert hozhat.

3.15. A Program megvalósításának biztosítékai

A környezetvédelmi szempontok érvényesítése érdekében a Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Bizottságnak illetve a környezetvédelmi referensnek a településfejlesztési feladatok tervezési és megvalósítási folyamataiban, a kapcsolódó tervek előkészítésében, környezetvédelmi felülvizsgálatában részt kell venniük. A környezeti érdekek érvényesítése fontos szempont az egyes intézmények üzemeltetése során is.

A jövőben a következő tervek készítése, elfogadása várható:

1. Veresegyház Fenntartható Fejlődése helyi programja (Local Agenda 21)
2. Szabályozási tervek
3. Rekultivációs terv a gyermekligeti homokbánya és a volt Lévai úti hulladéklerakó területére
4. Vízügyi szakvélemény alapján vízrendezési tanulmányterv
5. Tanulmány a település épített környezetének helyi értékvédelméről és a védelem módjának meghatározásáról

6. Veresegyház Közlekedési Rendszere Fejlesztési Terve és Operatív Programja
7. Városi Energiagazdálkodási Terv

Alapvető követelmény az önkormányzat és a civil szervezetek között a folyamatos párbeszéd, a kapcsolattartás, illetve közös akciók szervezése a Környezetvédelmi Program társadalmi bázisának megteremtése és információcsere céljából is. Környezetvédelemmel (is) foglalkozó jelentősebb veresegyházi szervezetek:

- Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesület (www.tavirozsa-egyesulet.hu),
- Élni Veresegyházon Egyesület (www.eve.hu)

A Program megvalósításának biztosítékai

	FELADATOT KIVÁLTÓ OK	CÉL	FELADAT	HATÁRIDŐ	RÉSZTVEVŐK
1. K P094	Nincs személy, aki koordinálná, felügyelné a Program végrehajtását	A Környezetvédelmi Program végrehajtása	Környezetvédelmi referens kinevezése	2009	Környv. bizottság Jegyző
2. K P095	Nincs meg az összhang a környezeti-társadalmi-gazdasági folyamatok között. A Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia előírása	A fenntartható fejlődés elindítása	Veresegyház Fenntartható Fejlődése helyi programjának (Local Agenda 21) elkészítése és felülvizsgálata	2009 2011	Környv. bizottság
3. K P096	A helyi civil szervezetek forráshiányosak, ugyanakkor önkénteseik révén sok feladatot költséghatékonyan át tudnak vállalni az önkormányzattól	A helyi civil szervezetek, iskolák, óvodák és magánszemélyek környezetvédelmi tevékenységének támogatása	Veresegyház Város Környezetvédelmi Alapja pályázati kiírásának kihirdetése	Évente április 31-ig	Környv. bizottság Jegyző
4. K P097	A környezetvédelmi kiadások nem jelennek meg a költségvetésben elkülönítve/átláthatóan	Könnyebb tervezés, kiszámíthatóság és jobb átláthatóság	Veresegyház éves költségvetésén belül a Program megvalósítására, illetve a környezetvédelmi feladatokra „Zöld költségvetés” elkülönítése	Évente február 28-ig	Környv. bizottság Pénzügyi bizottság
5. K P098	A kapcsolat hiányzik vagy nem megfelelő	A Program társadalmi bázisának megteremtése, információcsere	Kapcsolattartás és együttműködés a helyi és kistérségi környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetekkel	Folyamatos (2009-)	Környv. bizottság Civil szervezetek
6. K P099	A környezetvédelmi feladatok végrehajtására nincs elegendő forrás	A „zöld” költségvetés kiegészítése	Környezet- és természetvédelmi pályázati lehetőségek figyelése és pályázás	Folyamatos (2009-)	Pályázati Iroda Kistérség Civil szervezetek

